ЕНИНЭЙ БАЙГУУЛҺАН СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ АЛДАРТА КОММУНИС ПАРТИ МАНДАХА БОЛТОГОЙ!

(КПСС-эй ЦК-гай УРЯАНУУДҺАА)

ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

263 (10324) | 1963 оной ноябриин 6, среда | Сэн 2 мүнгэн

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭИ ПРЕЗИДИУМЭИ УКАЗ

Нүхэр З. Т. Сердюгтэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай

Коммунис партиин, Совет гүрэнэй үмэнэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө, түрэһөөр жара наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи партийна комиссиин түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо нүхэр **Сердюк Зиновий Тимофеевичтэ** Ленинэй орден болон **«Хадуур ба Балта»** гэһэн алтан медаль баряулгатайгаар **Социалис Ажалай Геройн** нэрэ зэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1963 оной ноябриин 4.

Агуухэ Октябриин хүндэлэлдэ

...нэ амжалтада ...оригжуулна

...ухэ Октябриин 46 ...ойн хүндэлэлдэ ажа... вахтада жагсаһан рес... ...икымнай предприяти, ...ика, заводууд үдэр хо... ...үнгэрхэ бүри шэнэ ...лта туйлаһан тухай... ...мог дорюун мэдээсэл... ...е дуулгана. Һаяхан ...дай геологическа уп... ...иин, мүн Хужарай ...гуудай комплексно ...ин нэрэ дээрэ байгша ...гурбадахи кварталай ...ер Россин Федераци ...хоёрдохи һуури эзэл... ...үнгэн шанда хүртэһэн ...мэдээсэл абтаа.

...СР-эй геологуудай хү... ...ришэдэй профсоюзуу... ЦК-гай, РСФСР-эй ...еологиин энэ шан ма... республикын геологуу... ...ури ехэ амжалтада зо... ...улна. **И. Попов.**

Һайндэрые ...угтуулан...

...ан-Үдын мяха-консер... ...омбинадай коллектив ...риин 29-дэ валова ...кци гаргаха октябрь ...гаа, мүн энэ оной ар... ...рын түсэб дүүргэбэ. ...бинадай колбасагай, ...үсэлэлгын, мяха эб... ...н, арһанай цехүүд эрхимээр ажаллана. ...ханай комбинадайхид ...иин эсэс хүрэтэр 1 ...он түхэригэй продук... ...ргахын түлөө тэмсэнэ.

Н. Сперанский.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **Хандагатайн леспромхозой доодо складта.** Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Баясама мэдээсэл

Агуухэ Октябриин урдахи социалис мүрысөөндэ абаһан уялгануудаа хэр зэргээр дүүргэһэн тухайнь мэдээсэхыень промышленна предприятинуудта манай корреспондент хандаба.

— Манай коллективэйхин эдэ үдэрнүүдтэ ехэ баяртайбди,—гэжэ Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын экономист Галина Ивановна Борисенко харюусаба. Фабрикамнай энэ жэлэй 3-дахи кварталай дүнгөөр түрүү һуурида гаража, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэ. Абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэ гэжэ эрмэлзэлтэйгээр ажаллажа, октябриингаа даабариие холо урид дүүргээбди. Ажалай вахтада жагсаһан фабрикын коллектив 42 мянган метр сэмбэ 10 һарын түсэбһөө гадуур нэхээ.

Октябриин һайндэрые ажалай амжалтаар угтаха мүрысөөндэ сэмбэ нэхэлгын цех түрүүлжэ гараа. Цехэй хүдэлмэришэд октябрь соо ходо жэгдэ һайнаар ажаллаа, һарынгаа даабари 102 процент дүүргээ. Тус цехтэ фабрикын дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба. Мастер Любовниковой бригада 10 һарын түсэбһөө гадуур 964 метр сэмбэ нэхэжэ, абаһан уялгаяа сүм дүүргэбэ. 8 хүнһөө бүридэдэг мастер Трифоновэй бригадынхид ходо 9 хүнэй даабари дүүргэдэг юм. Эндэхи сэмбэ нэхэгшэ бүхэн хоёр станок дээрэ ажаллана. 10 һарын түсэбһөө гадуур 1157 метр сэмбэ нэхэһэн Б. Е. Овчинниковай бригада октябриингаа түсэб 113 процент дүүргээ. Фабрикын олонхи хүдэлмэришэд тус тустаа абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэбэ. Сэмбэ нэхэгшэ Мария Губарева 3 станок дээрэ ажаллажа байһанаа 4 станок хангажа эхилээ.

**

«Буряткабель» заводой хүдэлмэришэдэй туйлаһан амжалта тухай парторганизациин секретарь Андрей Алексеевич Бут иигэжэ хөөрэнэ:

—Заводой хүдэлмэришэд шэнэ машина бүтээжэ эхилһэнһээ хойшо ехэ ажал хэжэ байнхай. Ганса байгша оной туршада 3 янзын шэнэ машина бүтээжэ эхилээбди. Эхэ оронойнай кабельча промышленностьда хэрэглэгдэхэ «М-16», «С-16» түхэлэй олон шэнэ машинанууд хэгдэжэ, захигшадтань эльгээгдэбэ, ноябрь соо үшөө зургаан «С-16» машина бүтээгдэхээр хараалагданхай.

Заводнай радио-электротехническэ промышленностьда шухала «П-20» түхэлэй ондоо янзын станок бүтээхэ даабари абаад, шэнэ технологи шудалаа. Иимэ станогуудые сентябрь соо хэжэ эхилээд, Октябриин һайндэрэй бэлэг болохо 30 машина бүтээгдэбэ. Ахалагша мастер Павел Терентьевич Шевчишинэй хүтэлбэрилдэг кабельна машина бүтээлгын участок абаһан социалис уялгаяа бодотоор дүүргэбэ.

**

— Манай заводой бүтээдэг продукци Эхэ оронойнай олон зүг тээшэ, мүн хилын саанахи оронуудта эльгээгдэнэ,— гэжэ **«Теплоавтоматика»** заводой завкомой түрүүлэгшэ Анатолий Павлович Тарасов хэлэнэ.

Октябриин урда тээхи социалис мүрысөөндэ оролсожо, октябрь һарынгаа түсэбые 100,6 процент дүүргэбэ. Үнгэрһэн 10 һарын туршада эндэ 27 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдөө.

Заводой цех, участогуудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ шудхалгын участогайхид шалгаржа гараа. Залуу коммунист Юрий Григорьевич Ильковой даадаг тус участогай коллектив октябриингаа даабари 28-да 101,3 процент дүүргээд, ноябриин түсэбөөр ажаллажа эхилһэн.

Социалис мүрысөөндэ эрхимлэһэн шудхалгын участогта заводой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба.

С. Бардамова.

...ммунист Василий Ивано... Кисляковой хүтэлбэрилдэг ...айхид Горхон станци... эрхим ажалаараа шал... Тэдэнэртэ коммунис ажа... ...үндэтэ нэрэ зэргэ олгог... Агуухэ Октябриин хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсажа, тус халаанайхид вагонуудай зогсолтые 2,6 часаар хорооогоо. Зураг дээрэ: В. И. Кисляков.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

1965 оной түсэбөөр...

Байгша оной 11 һарын түсэб ноябриин 2-то дүүргээд, оронойнгоо шэнэ барилгануудта 240 мянган кубометр модон эльгээгдэбэ. Иимэ ажалай бэлэгээр Хандагайч леспромхозой коллектив Агуухэ Октябриин 46 жэлэй ойе угтажа байна.

Леспромхоз соогоо Николай Степанович Бояк гэгшын хүтэлбэрилдэг Наринай модо бэлэдхэлэй коммунис ажалай пунктынхид түрүүлжэ ябана. Тус пункт бүри октябриин 28-да 11 һарынгаа түсэб дүүргээ гэхэ гү, али арба һарын даабариһаа гадуур 14600 кубометр модо бэлдэһэн байха. Эндэхи хүдэлмэришэдэй дундаһаа мүнөө долоон жэлэй һүүлшын жэлэй—1965 оной ноябрь һарын түсэбөөр ажаллажа байһан партиин гэшүүн, коммунис ажалай ударник крановщик Дугар Базаров үнэн сэхэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Тэрэнэй хүдэлдэг машина эбдэржэ сагаа гээдэггүй, үндэр бүтээсэтэйгөөр ашаглагдадаг. Гадна модо шэрэдэг автомашинын жолоошон коммунист Евгении Грехов мүн лэ оролдосотойгоор хүдэлжэ, мүнөө 1965 оной октябрь һарын түсэб дүүргүүтэй болонхой.

Манай корр.

Ойн баярай суглаанууд

...й 4 час. Ород ... театрай зал ...һайндэрэйхеэр хуб... ...хүхюутэй сог... ...дүүрэн. Эндэ Улаан... нарин сэмбын фабрикын ...ришэд, инженер, тех... ...алба хаагшад Агуухэ ...иин 46 жэлэй ойн баяр... ...рюулагдаһан суглаанда ...

...ухэ Октябриин 46 жэ... ...тухай элидхэл фабри... партийна организациин ...рь В. Е. Ноздреватых ...рофсоюзуудай Буряадай ...й соведэй секретарь ...аськов нэрьемэ альга ...доро фабрикын кол... РСФСР-эй Министр... Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар барюулба. Байгша оной 3-дахи кварталай дүнгөөр социалис мүрысөөндэ Буряадай бүд нэхэгшэд илаһан байна. Мүн тус коллективтэ КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой, городской Соведэй дамжуулгын Улаан туг партиин горкомой секретарь нүхэр Бирюков дамжуулан үгэбэ. Тэрэшэлэн КПСС-эй Октябрьска райкомой, райсоведэй дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа.

Эрхим ажалаараа шалгарһан бүлэг хүдэлмэришэдтэ Хүндэлэлэй грамота, үнэтэ шангууд барюулагдаа. Фабрикын главна механигай таһагай токарь Иван Калистратович Ивановто «РСФСР-эй габьяата уралан нарижуулагша» гэһэн грамота час бэлэгтэйгээр барюулагдаа. Бүд нэхэгшэ Мария Александровна Нестерова, утаһа ээрэгшэ Надежда Николаевна Клементьева, Степанида Климовна Завьялова болон бусадта фабрикын дирекциин, партийна, профсоюзна организациин Хүндэлэлэй грамота барюулагдаа.

Суглаанай түгэсхэлдэ «Девушка с кувшином» гэжэ зүжэг харуулагдаа.

И. Тропников.

**

Агуухэ Октябриин 46 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан гүрэнэй типографида болобо. Типографиин директор И. А. Астахов элидхэл хээ. Һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илаһан цинкографиин цехэй коллективтэ дамжуулгын вымпел барюулагдаа. Тус цех 9 һарын туршада жэлэйнгээ даабари дүүргээд, мүнөө ерэхэ жэлэй түсэбөөр ажаллажа байгаа юм. Тэрэшэлэн олохон түрүүшүүлдэ Хүндэлэлэй грамота, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаһан байна.

Ц. Цыдыпов.

Ажалдаа амжалта туйлаһантайнь амаршалба

Ажалдаа ехэ илалта туйлаһантайнь—алта болон алмаз малтан абаха жэлэйнгээ түсэб бүхы Зүүн-Хойто экономическа районоороо болзорһоонь урид дүүргэһэнтэйнь дашарамдуулан, Яхадай АССР-эй, Магаданай областиин, Чукоткын национальна округой алта, алмаз малтан абадаг промышленностиин хүдэлмэришэд, инженер, технигүүд болон алба хаагшадые, партийна, советскэ, профсоюзай, комсомолой организацинуудай хүдэлмэрилэгшэдые КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет амаршалба.

Манай Агуухэ Эхэ ороной Зүүн-Хойто зүгтэхи баялигуудые ашаглаха талаар ажалдаа шэнэ амжалтануудые туйлахыень КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет Яхадай АССР-эй, Магаданай областиин, Чукоткын национальна округой ажалшадта хүсэнэ.

(ТАСС).

Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ шэнэ шата

Совет хүнүүдэй һайндэрэй урда тээхи ажалай вахтада жагсаад байһан тухай мэдээсэлнүүдэй дундуур сэдьхэл баясуулмаар үшөө нэгэ һонин дуулдаба. Советскэ Союз дотор «Полет-1» гэжэ замаа хубилган ниидэдэг замбуулинай аппарат табигдаһан байбал!

Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ, замбуулинай онгосонуудые саашадаа улам һайжаруулха программа соо энэ шэнэ туршалга ямар һуури эзэлнэб гэһэн гуйлтатайгаар эрдэм ухаанай асуудалнуудай талаар хүдэлдэг ТАСС-ай корреспондент Н. Железнов элитэ совет эрдэмтэдтэ хандаһан байна. Шэнэ энэ ниидэлгын зорилгонууд тухай түрүүшын тобшо мэдээсэлнүүд замбуулинай дайдые шэнжэлхэ талаар шэнэ алхамай хэгдэжэ байһан тухай гэршэлнэ.

1962—1963 онуудта дэлхэйе тойрон ниидэдэг «Космос» түхэлэй хорин одонууд табигдаһан байгаа. Эдэ одонууд замбуулинай дайдаар ниидэхэ замые алишье талаһаань һайса мэдэжэ абаха арга олгоо һэн. Тиимэһээ мүнөө совет эрдэмтэд замбуулинай онгосонуудые улам һайжаруулха хүдэлмэриингөө шэнэ шатада ороо ха юм.

Мүнөө хэгдэһэн шэнэ туршалга энээнэй урда тээ абтаһан бүхы ниидэлгэнүүдэй баримтануудые үшөө тодо һонор, гүнзэгы удхатай болгожо үгэхэ байна. «Полет-I» гэжэ аппарадые газарһаа жолоодожо, тэрэнэй ниидэхэ замыень хубилгажа болохо юм. Энэ хадаа совет эрдэм ухаанай шэнэ туйлай ехэ илалта мүн. «Полет-I» гэжэ аппарат тусхай командын һүүлээр түрүүн ниидэжэ ябаһан замаа хубилгаад, газарай нюрууһаа 592 километр холо ниидэжэ ябаһанаа 1437 километр холуур ниидэдэг болоо. Энэ аппарат газарай нюрууһаа холо дүтэ болохоһоо гадна, хажуушье тээшээ ниидэһэн байха юм. Энэмнай ямар удхатайб гэбэл, манай инженернүүд, технигүүд замбуулинай дайда руу томо болон хүсэ ехэтэй онгосонуудые табихаһаа байтагай, хүнэй дуран соо ниидэдэг онгосонуудые табижа шададаг болоо гэээшэ. Замбуулинай дайдые улам саашадань шэнжэлхэ хэрэгтэ энэ баримтын удха шанар сэгнэшэгүй ехэ.

Советскэ «лунникууд» болон одонуудай ниидэлгэ, замбуулинай дайда руу манай космонавтнуудай хэһэн жэшээлэшэгүй ехэ замууд замбуулинай дайдые шэнжэлхэ талаар совет эрдэмтэд, инженернүүдэй туйлаһан үшөө нэгэ шухала шэнэ илалтаар батадхагдаба.

Мариинскэ системын һүүлшын үдэр

Вытегра мүрэниие хааба

НОВИНКИНСКА ГИДРОУЗЕЛ, ноябриин 2. **(ТАСС-ай корр.).** 150 гаран жэлэй урда тээ баригдаһан Мариинскэ уһан замай системэ мүнөөдэрһөө эхилжэ хэзээдэшье хүдэлхэеэ болибо.

Волго-Балтийска шэнэ уһан зам баригшадай митингын һүүлээр Үглөөнэй 10 час 30 минутада Вытегра мүрэн хаагдажа эхилбэ. Энэ хаалта дээрэ бүхэли үдэрэй турша соо таһалгаряагүйгөөр хүсэ ехэтэй 40 самосвал, 17 бульдозер хүдэлөө.

1964 ондо ехэ ашаа тээдэг судманууд Волгоһоо Балтиин далай ошоходоо, шэнэ, гүнзэгы уһатай Волго-Балтийска уһан замаар ошодог болохо юм.

Табан далайнуудые—Хара, Азовско, Каспиин, Балтиин болон Сагаан далайнуудые хоорондонь уһан замаар холбоотой болгохо хэрэг эдэ үдэрнүүдтэ бэелүүлэгдэжэ байна.

ҮНДЭР УРГАСЫН ЭЗЭН

Социалис Ажалай Герой С. К. Киселевтой уулзалга

— Манай эндэхи газар дээрэһээ гектарай 250—300 пүүд таряа абажа болохо гээшэ гү?—гээд юрэ асуугаа һаатнай:

— Юу хэлэнэ гээшэбта. Эндэмнай халуун дулаан уларилтай Кубань, Ставрополь бэшэ, харин шэрүүн хүйтэн Сибириин ган гасуурта ходо дайрагдадаг газар ха юм. Ороохо таряанай иимэ элбэг баян ургаса заяандаашье абтахагүй,—гэжэ буляалдаха хүнүүдшье бии байһан.

Теэд хорёод шахуу жэлэй саада тээ Шэнэ-Бэрээн тосхоной суута таряашан Серапион Кириллович Киселёв таряалангай га бүриһөө 53 центнер гэхэ гү, али 300 гаран пүүд алтан шара шэниисэ ургуулжа, ганданги уларилтай гэгдэдэг Буряад орондошье баян ургасын абтаха байһаниие батаар гэршэлээ һэн. Тиигээдшье энэмнай үрэжэлтэ баян хүрьһэтэй гэжэ үниндэй суурхадаг Бэшүүр, Мухар-Шэбэртэ бэшэ, харин эгээл жиирэй муу газартай гэдэг Загарай нютагта абтаа ха юм. Гадна ганса нэгэн жэлэйл талаан болоожо, сагай уларил һайн байгаад, иимэ элбэг баян ургаса абташоо бэшэ бшуу. Серапион Кирилловичэй звеногойхид газараа эзэн ёһоор, оролдосотойгоор уһалжа, һайнаар үтэгжүүлээд, баян ургаса абадаг байгаа. Жэшээнь, 1947 ондо 8 гектар таряалангай га бүриһөө 40,5 центнер, бэшэ газарһаань 26 центнер орооһо абажа, Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн. Тиихэдэ тэрэ үеэр нүхэр Киселёвой ажалай амжалтаһаа һургаал абажа, баян дүй дүршэлыень хэрэглэн, орооһо таряанай элбэг ехэ ургаса хуряадаг түрүүшүүл Мухар-Тала, Арьбажал, Эрхирэг, Ташалан нютагуудташье олон болоо бэлэй.

Тэрэ гэһээр он жэлнүүд үнгэржэ, баян ургасын эзэн, Шэнэ-Бэрээнэймнай баатар-таряашан үндэр наһатай болоод, мүнөө амархал ёһоороо амаржа байна. Тээсгэн энэ нютагаар ябахадаа, Серапион Кирилловичтэй уулзажа, хэдэн үгэ хөөрэлдэхэ золтой байбабди.

— Одоо үбгэрэгдэжэ, үтэлхын шарай харагдаа. Мүнөө ная наһала намнажа ябанаб. Хажуугаарнь элдэб үбшэн хүрэжэ өөдэлүүлнэгүй. Хүндэ ехэшье туһа хэжэ шадахаяа болигдобо гээшэ аабза,—гээд Серапион Кириллович гунигтай нюдөөр мишэд гэнэ.

— Хамтын хэрэгэй түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлжэ, туйлаһан ажалайтнай ехэ үрэ хэзээдэшье мартагдахагүй ха юм,—гэхэдэ:

— Бэе элүүр, хүл, гарайнгаа шандааһанай шанга байхада яһала оролдогдоо, ябахыса ябагдаа юм бэзэ. Тиигээгүй һаа, орооһо таряан миил тэнгэриин хайраар, өөрөө элбэг дэлбэгээр ургашаха бэшэ бшуу,—гэжэ нүхэр Киселёв хэлэнэ.

Зүб даа. Мүнөө тэндэхи колхозник бүхэнһөө һураа һаатнай, Серапион Кирилловичэй звеногойхидой тэрэ үедэ жэлэй дүрбэн сагта газараа хэды ехэ оролдосотойгоор, бодото эзэн ёһоор уһалдаг, үтэгжүүлдэг байһан тухайнь хурга даран хөөрэжэ үгэхэл.

«Серапионшье гартаа хүрзэ барижа хээрэ гарабал, харанхы болотор бусахагүй даа» гэжэ нютагайнь зон тиихэдэ хэлсэдэг бэлэй.

—Бидэ үбэл-зун, хабар-намаршье полевой стандаа һара, жэлээр байрлажа, газараа уһалдаг, наг шэбхэ гаргадаг, үнгэрхэдөө, мүльһэ зөөжэ, тэндээ саһа тогтоодог һэмди. Тэрэ үедэ трактор, машина байха бэшэ, гол түлэб сар, морёороол туйладаг байгаабди. Мүнөө тад ондоо болоо гээшэ даа,—гээд Серапион Кириллович ута модон хайрсаг сооһоо хуушаржа шарлашаһан газетын хуудаһануудтай данса, саарһануудые гаргаба,—эндэ бидэнэйл хэһэн ажал тобшо тэдыгээр бэшэгдэнхэй.

Тэдээн соонь 1940 онһоо 1950 гаран онуудай үедэ таряалан дээрэ хэгдэһэн хүдэлмэриинь агропаспорт, нүхэр Киселёвой өөрынь дүй дүршэл тухай бэшэгдэһэн статьянууд бии. Мүн хури-улаан гадартай, алтан үзэгөөр бэшэгдэһэн томо гэгшын грамота гаража ерэнэ. Эндэнь «1947 ондо 8 гектар талмайн га бүриһөө 40,5 центнер шэниисэ ургуулжа, Эхэ оронойнгоо үмэнэ тон ехэ габьяатай байһанайтнай түлөө танда СССР-эй Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдобо» гэһэн СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ уншабабди. Удаань Серапион Кириллович зүүн энгэртэнь Балта, Хадуууртай алтан одон медаль, Ленинэй орден яларһан, баруун энгэртэнь Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкын гурбан бага алтан медаль, мүн «Шэнэ газар ашаглаһанай түлөө», «Социалис хүдөө ажахын отличник» гэһэн тэмдэгүүдые зүүһэн шэнэхэн костюм гаргажа үмдэбэ.

Хэды ехэ ажал, үнэн сэхээр, эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлжэ үнгэрһэн олон он жэлнүүдые, һайн һайхан хэрэгүүдые үнгэргөөб! Гансахан мүльһэтэй хүйтэн уһанда хоолойсоо унажа ябаад, бурьялма түргэн урасхалтай Бэрээн голые хаажа, таряалангаа уһалхын тула гаргаһан оролдолгонь юугээршье сэгнэшэгүй ехэл. Тосхонһоо тээ дээшээ «Серапионой сөөрэм» гэжэ алдаршаһан хаалтын уһанай мүнөөшье модо газарһаа хааяха, хүүехэнь дуулдадаг. Тэрэнэй уһаар «Гигант» колхозой хэдэн зуун га таряалан, бүхы айлнуудай огород хуу уһалагдана ха юм.

— Серапион Кирилловичтэл адляар колхозойхид газараа мүнөө уһалжа, үтэгжүүлжэ оройдоо шаданагүй. Урдань Киселёвой звеногой таряалан дээгүүр хабар, намар машинаар ябахаһаа наана, морёор, ябагааршье гарахань бэрхэтэй байгша һэн. Харин нёдондо хабар «Гигант» колхозой уһалагдадаг таряалан дээрэ ябахада, машинын һаатахаар газар үгы, ян хуурай байгаа. Теэд колхозойхид «газараа хэдэ дахин уһалнабди» гэжэ улаан хэлэтые урдаа оруулхагүйл. Иигэжэ уһалхада ямар үрэ гаралтайб. Тиимэһээ мүнөө тэрэл газарһаа гектарай 6—7 центнер ургаса арай шамай абана бшуу,—гэжэ урдань эндэ агрономоор хүдэлһэн П. К. Метляев хэлэжэ һуугаа бэлэй.

— Хаража байхада, газаршье ёһоор элдүүрилэгдэхэеэ болишонхой. Юрэдөө харлаал һаань—хахалагдаа, үрэһэнэй шоройдо булагдаал һаань— таригдаба гэжэ тоолодог болошоо. Урдань газараа нэгэ жэгдэ гүнзэгыдэ, далангүйгөөр хахалха, һайнаар жэгдэлжэ хэдэн удаа борнойлхо, эрхим шанартай үрэһэ зохид нормоор, таарамжатай гүнзэгыдэ тариха, минеральна үтэгжүүлгээр нэмэлтэ тэжээл оруулха гэхэ мэтэдэ аргагүй ехэ анхарал хандуулдаг һэмди,—гэжэ нүхэр Киселёв саашань хөөрэнэ.

Теэд юундэ «Гигант» колхозойхид түрүү таряашанайнгаа баян дүй дүршэлые хэрэглэхэ, орооһо таряанай элбэг ехэ ургаса абаха гэжэ оролдоногүй гээшэб?

— Зүнтэглэһэн үбгэн юу мэдэхэ һэм гээд тоодоггүй агша гү, артелиин хүтэлбэрилэгшэд, агроном нүхэр Яковлевшье энэ руу шагаадагшьегүй. Таряан ажал тушаа мэдэхэ шадахаяа хэлэжэ үгөө һаа, хүлһэ эрихэгүй һэм даа,—гэжэ Серапион Кириллович ехэл гомдоһон янзатай дуугарна.

Нээрээшье, оройдоо 5 алхамай газарта байгаад, колхозой хүтэлбэрилэгшэд түрүү таряашанайдаа орожо, үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэдэггүй, дүй дүршэлыеньшье һонирходоггүй, ядахын сагта тэрээндээ юун хэрэгтэй, юугээр дутажа байһан тухайнь һанаагаа табидаггүй. Энэ үбгэн эдихэ хоол, үмдэхэ хубсаһаар дутана бэшэ ааб даа. Баян, бардам ажаһуудаг. Теэд бүхы наһаараа хамтын ажалда хабаадажа ябаһан хүндэ үхибүүдэеэ, носолдохо ажалтай болоод, ажабайдалай бурьялма хүдэлөөнэй хажуу талада һууханиь бэрхэтэй. Хэрбээ тэрээндэ анхаралтайгаар хандан, урма зоригыень али болохоор бадаруулаа һаа, Серапион Кириллович үбгэн наһан, үбшэн үлбэр болоод гэхэгүй, шадалайнгаа зэргээр колхоздоо туһалжа, баян дүй дүршэлөө олондо дамжуулжа байха бэлэй.

М. Намжилов,
Г. Цыреторов.

Шэнэ-Бэрээн — Улаан-Үдэ.

ПУБЛИЦИСТИКЭ

Октябрьһаа Октябрь хүрэтэр

Ц. ГАЛСАНОВ

АГУУЕХЭ Октябриин улаан туг хюуранууд, алтан үзэгтэ уряал тунхагууд. Эхэ ороноймнай манлай алтан үзэгтэ уряал тунхагууд Эхэ оронноймнай манлай дээгүүр дахинаа сэсэглэн буурсаглажа байна. Эдэ сэсэгүүд мүнөө дүшэн зургаадахияа болбосоржо, үрэ жэмэсээ дэлгэхэеэ байна. Намарай хирмаг сагаан талын уужамаар, Мүнхэ һарьдаг мүльһэн сэнхир уулын нахидаар, элүүр тунгалаг агаар, һэбюур сэнгэлиг һалхи үһэрэн, хубисхалай нангин тугууд, ягаа-улаан ама сэсэгүүд шэнги, яларан үзэгдэхэ һайхан лэ!

Эдэ тугуудай миндаһан соёмбо хярхагууд наранай туяанһаа һабагша залгажа, Октябрьһаа Октябрь хүрэтэр эршэдэн, ажалшан түмэнэй зүрхэн дээрэ коммунизмын угалза һиилэнэ.

Октябрьһаа Октябрь хүрэтэр совет арад өөрынгөө баян зузаан намтарта бүхэли боти нэмэжэ, мүнөө алдарта һайндэрэйнгөө алтан бартаа дээгүүр мүнхэ хуудаһануудыень бүхы дэлхэйн үмэнэ, замбуулин холын заха хизаар туласа дэлгэнэ. Гүрэн түрынгөө ойн баярые совет хүн, социалис айлайхи, коммунис бригадынхид, анха түрүүн ажалай үндэр амжалтаар газаагаа угтаад, Эхэ оронойнгоо энхэ тайбание, элүүр мэндые андалдалсаад, гэртээ орожо аяга сайгаа барилсан, аялга дуугаа таталсадаг үни холоһоо төхорһон заншалтай ха юм. Энэ мүнөөншье, ойн баярай урда үдэр, анда хоёр аха дүү нүхэд Сэлэнгэ мүрэнэй хүүргэ дээрэ уулзаба гэе.

— Амар сайн, Эхэ оромнай! Амар сайн, үндэр түрэлтэ аха заха хүдэлмэришэн анги! Манай колхоз мүнөө жэл гүрэндэ таряа худалдалгаар 7 жэлэй түсэбтэ даалгабари нэгэ мүһэн дүүргээ. Энэ бэлэгыемнай тогтоон хайрлыт...— гэжэ Хиагтын үйлэдбэриин управлениин XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой солото комбайнер Д. Очиров омогорхолтой огсомоор айладхан байба.

— Сайн байна, Эхэ оромнай! Сайн байна, хан ургасата хатан талын солотон! Манай заводоорхиншье хаба шадалаараа таанартаа туһалаа. Би һарынгаа үйлэдбэриин түсэб гурбан үдэр урид дүүргээб, — гэжэ ЛВРЗ-гэй штампын участогай хүдэлмэришэн нүхэр Забгаев баяртайгаар харюусана.

Тиигээд, эдэ хоёр хүдэлмэришэн, таряашанай, хото хүдөөгэй эбдэршэгүй барисаае харуулан гар гараа халуунаар адхалсажа, Улаан-Үдын уужам үйлсөөр алхалалдан, Соведүүдэй талмай дээрэ, баярай митингын ольһондо, халуун сай оошоһондли, хүлэртэрөө дулаасан байһаниинь энэ.

Парти, правительствын эхэ эсэгын дулаан магтаал, халуун юрөөлдэ хүртэһэн манай республикын ажалшад ингэжэ Октябриин һайндэрые найма миллион найман зуун мянган пүүдэй шэнисын бамбагар зузаан хүбэриг халбаашхаар, саахар сагаан талхан дабһаар, хорин хурабшын дүүрэн хундагаар; арадай арюун түүрээлгын заншалаар угтажа байнал. Тиигэжэ ехэ үдэрэй ерэлгын ойротохо бүри, недели, хоног, үдэр, часай дүхэхэ бүри, минута, секундын сохилхо бүри, тэдэ бүгэдые зүрхэнэйнгөө сохисотой адлидхан, алхам гэшхэлээрээ тэгшэдхэн, оньһон машинын эршэтэй аялга ниилүүлэн, ажал хүдэлмэриингөө халуун хяһые улам шангадхана, улам холуур ошо сасаргана.

Эдэ жабхаланта үдэрнүүдтэ олон түмэнэй онол үүсхэл бүри үргэнөөр дэлгэржэ, коммунис байгуулгын хурдан гүйдэл бүри шангадана. Энээниие эдэ үдэрнүүдтэ эршэдэһэн бүтэдэ арадай социалис мүрысөөн эли бодо гэршэлжэ үгэнэ. Совет засагай түрүүшын жэлнүүдтэ түрэн гараһан энэ мүрысөөн бүхэли түүхэ, омог туужа, уран домог, гайхамшаг шэдитэ хүсэн болоод, манай Коммунис партиин XXII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ түлхюур зоной гарта барюулаа.

— Советскэ Союзай ажалшад! Бүгэдэ арадай социалис мүрысөө үргэн далайсатайгаар ябуулая! Долоон жэлэй табадахи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэе! — гэһэн партиин Центральна Комитедэй дайшалхы уряануудай халуун үгэнүүд орон дээгүүрнай соробхилно.

❖

ОКТЯБРЬҺАА Октябрь хүрэтэр долоон жэлэй табадахи жэлэй баатар алхамууд, гайхамшагта бүтээлнүүд, томо томо захатанууд гаражал, зэдэлжэ байба. Энэ жэлэй һүүлшын квартал ульгамдаа ороод ябана. Манай промышленность юһэл һарынгаа даалгабаринуудые дүүргээ. Тиихэ зуураа продукц гаргалга, нёдондонойхидо орходоо, 8,7 процентээр ехэ болоожо, ажалай бүтээсэ түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 6 процентээр дээшэлһэн байна. Гадна бүтээгдэһэн эдүүдэй өөрын үнэсэн улам хямда болоожо байдагыень тэмдэглэлтэй. Тэрэнэй ашаар орон дотор 400 гаран миллион түхэриг алмалта хэгдэһэн байха юм. Эдэ баримтанууд хадаа миил хуурай тоо, хооһон бодолгонууд бэшэ, харин социалис экономикын үзэгдөөгүй үндэр хүгжэлтын гол хараанууд мүн. Мүн манай республикыншье ажаүйлэдбэри амжалтын зам алдадгүй барижа ябана.

Дүшэн зургаадахи Октябриин байнуудаа бариһан үйлэ хэрэгүүдые тоолоожо барахаар бэшэ. Миил дурдаадншье гараха болоо һаа, нэгэ статья соо багтахагүй жэшээтэй. Түрүүшын алхамуудһаа эхилээд, соёл сурталай шугам дээгүүр соробхилһон галнууд сахилаа һэн. Парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд совет оюутан бэлигтэнтэй уулзажа, уран бүтээлэй ажал дээрэхи амжалта, дутагдал, алдуу эндүүнүүдые али бүхы талаһаань элирхэйлэн гаргаа һэн. Хэдэн тиимэ уулзалга болоһоной эсэстэ КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущев дэлгэрэнгы үгэ хэлэжэ, уран зохеолшод, зураашад, һиилүүршэд, зүжэгшэд, хүгжэмшэд болон бүхы оюутан олоной зорилгонуудые тодорхойлон, зам харгыень сэхэлэн табижа үгөө бэлэй. Эдэ бүхы заабари харaануудынь КПСС-эй Центральна Комитедэй июниин Пленум дээрэ баталагдан, уялгата шиидхэбэриин дүрсэ абаад, бүхы совет уран ажалтанай арюун нангин хэрэг, ашагта ябуулгын үндэһэн болоо. Хамагай түрүүн, ажахын бүхы байдал соёл суртал нэбтэрүүлхэ бүхы хэрэгтэй танаршагүй нягта холбоотой, юрэ ажахын али бүхы амжалтанууд соёл сурталай хүдэлмэриин хэмжээнһээ дулдыдадаг байһаниинь үлүү дахинаа баталагдаба.

Эдэ бүгэдые бүри лабаар, бүри батаар гэршэлһэн шэнги, «космонавт-5» Валерий Быковский замбуулинай зуузай мүшхэн ниидэжэ ябаха замдаа коммунис партиин гэшүүн болоһон байна. Тиигэжэ газар дээрэхи анха түрүүшын эхэнэр космонавт Валентина Терешковатай һугадалдан, замбуулинай оройгоор залараһан энэ түүхэтэ ехэ ниидэлгэн дээдэ замбине дэһэлгэһэн, доодо замбине доһолгоһон юм.

Манай орондо хүндэтэ айлшад олоороо ерэдэг, тэдэнэй дунда манай ханинар, хүршэнэршье, харин «үндэр түрэлтэншье», холын оюутаншье, эгээлэй хүнүүдшье сай хүндыемнай баридаг гээшэ. Теэд энэ жэлэй эгээл хүндэтэй, хоймор талыемнай дэрлэхэ айлшан — Фидель Кастро байгаа. Суута Сьерра-Маэстрын баатар, Сүлөөтэ Ольторогой ударидагша мэргэн гэгдэһэн энэ хүн газар дэлхэйн нүгөө түбһөө, гадаада далайн саада талаһаа ниидэн ерэжэ Ленинэй мавзолейн табсан дээрэ совет засагай толгой хүнтэй тэбэрисэлдэн байһаниинь энэ дэлхэйн эб найрамдалта байдалай һүлдэ тэмдэг болоожо үзэгдэбэ.

Огторгойдомнай орьёлһон хара үүлые, тэнгэридэмнай хагшалһан сахилгаан галые, дэлхэй дээрэмнай намхайһан түгшүүрилтэ байдалые сараһан «Москвагай амисхаал» энэ жэлэй Октябриин шарай дээрэ онсо һайн зүн татуулна. Гурбан ехэ гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдые эрхилэгшэд түхэреэн столдо һуужа, эб зүбөө ойлголсоод, термоядерна зэбсэг хуряалгын түрүүшын дохёо дэлдэжэ, атомна бомбо агаарта, газар дээрэ, уһан доро тэһэлхэ ябадалые хорихо гэрээ бэшэг баталаа. Энэ ушаралые дэлхэйн болбосоронгы хүн түрэлхитэн айхабтар баясхалантайгаар, наранай гэрэл шэнгээһэндли үбсүүгээ сэлижэ угтахадань, хархис хара «галзуу шулһэтэн», элдэб үнгын бөөрэнхы буртаг үзэлтэн аянгын буудалда дайрууһандли сошордон, гараа халааһандаа хэжэ угтаһан байха юм. Ингэжэ Москвагай амисхаал» хүйтэн дайнай мүльһэ хайлуулжа, халуун дайнай түмэр һэб гүүлэбэ.

Октябрьһаа Октябрь хүрэтэрхи дамжуулгын моторые мүнөө Москвада нээгдэһэн совет профсоюзуудай XIII съезд абаба. Ингэжэ коммунизм байгуулагша олон миллион ажалшадай арми КПСС-эй Центральна Комитедэй Октябриин уряалнуудаар зоригжон, агууехэ һайндэрэй угтамжын ехэ мүрысөөнэй сог зали бадаруулһаар...

**

„ҺАЙНДЭР ойртоо. Улаан Октябриин улаагана жэмэсүүд орон нютагаймнай умарюун дээгүүр болбосоржо, досоомнай долоон нара мандуулнал» — гэлдэжэ «Зүүн Саян» колхозой механизаторнууд урматайгаар хоерэлдэнэ. Теэд тиигэнгүй аргань үгы: сохом эндэ техникэ машинануудые түгэс дүүрэн ашаглажа шадаһан, механизаторнууд болон бүхы колхознигуудай хүсые эмхитэй зүбөөр табиһан, ажалай түрүү арга методуудые, хуряалгын шэнэ дүршэлнүүдые халан абажа хэрэглэһэн байгаа. Тиигэжэ Түнхэн соогоо түрүүлэн таряа хуряалга, худалдалгаяа дүүргээ.

Хоёр хахад миллионһоо дээшэ пүүд таряа тушааһан Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениһээ Ждановай нэрэмжэтэ колхозоорхин бүришье һаа хүхюутэй. Тэндэхи хоёр комбайнернуудай урилдаан тухай заха үзүүр хөөрэхэдэ нимэ.

...Үүрэй толонтой үрдилдэн, Алташын талаар хуряалгын үедэ ябаа һаа, үбгэн залуу хоёр хүнэй аялга хоолойн ханхинахые дуулахал байгаат.

— Хүдэлмэриин халуун хаһада юун дуун байгаа юм? Комбайнынь абяан яашооб, тэрэнь али эбдаршоод, хүнэй абяан дуулдаа гү? — гээд асуужа болохот. Энээндэтнайш харюу оложо ядахаар бэшэ.

Ажалай бүтээсэ, түсэбэй дүүргэлтэ юунһээ дулдыдадаг бэ: машинаһаа гү, али хүнһөө гү?

— Үндэгэн тахяаһаа гараа юм гү, али тахяа үндэгэнһөө гараа юм гү, — гэһэнтэй энэш тон адли бшуу, — гээд намайе мохоонот.

— Үгы даа, эртэ урдын гоёмсог орёо үгэнүүдтэтнай орёолгохогүйб. Сэхыень хэлэе: түсэбэй дүүргэлтэ — хүнһөө. Хүн гээшэмнай дуулангүй хүдэлжэ шададаггүй. өөрөө дуулахаһаа байтагай, жолоодожо ябаһан оньһон техникыешье дуулуулжа шададаг!

Тиин энэ хөөрөөнэймнай эхи татаһан наһажаал комбайнер В. Сафонов, тон залуухан Ш. Очиров хоёр Алташын талаар аялга дуугаа татаһан лэ байха. Тус тустаа 450 гектар таряа хуряаха уялга абаад, тэдэ хоёр хоорондоо мүрысэһэн юм. Түрүүшээр ана-мана ябалсаһан аад, удаань урда хойноо оролсожо, колхознигуудай зүрхэ хэды «үбэдхөөгөөб!» Эсэсэй эсэстэ залуу наһан булижа гараал даа. Шойжол хүбүүн нэгэтэ 32 час соо 72 гектар хуряагаад, 650 центнер таряа сохижо, рекорд сохиһон байна. Энэнь халаан бүхэнэй 20 гектар болохо юм.

— Энэ рекорд туйлахамниш гэжэ туйлаагүйб, багшынгаал һургаалые хайшан гэжэ харюулхам ааб гэжэ оролдоо һэм. Тиигэжэ ябаһаар багшаяа ахижархиба хаб, — гэжэ Шойжол Очиров хэлэжэ, баярлажаш байһанаа, шаналжаш байһанаа мэдүүлбэгүй. Зүгөөр лэ эсэсэйнь дүн гаргаад ерэхэдэ, 25 жэл комбайн жолоодоһон дүршэлтэй В. Сафонов 452 гектар хуряаһан, тиихэдэ тэрэнэй шаби, комбайнда түрүүшынгээ жэл һууһан Ш. Очиров 190 гектар хуряаһан байба.

Ингэжэ талын дундахи таряалан дээрэ баатар габьяа байгуулагдаа! Шадабаритай хүнүүд — хуряалгада шалгарһан колхозой найман түрүүшүүл Москва, арадай ажахын туйлалтануудай Выставкэдэ ошохо золдо хүртэбэ.

Али нэгэ һаа, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин Бурнашевой һаалиин фермэ дээрэ ошоод үзэе. Эндэ һаалишадай огсом дуунууд баһал таһалдадаггүй. Һү һаалгые улам дээшэлүүлхэ замай залууршад болоһон тэдэнэр жэлэйнгээ түсэбые дүүргэжэрхеод, түсэбһөө гадуур хүнэг оёорсогуудаа билтаруулжа байха юм. Мүнөө Бурнашевой басагад бэреэдэй аялга дуунуудые манай республикын һаалишад сээжэлдэн һуража байдаг. Тиин баян һаалиин хоор улам олошорхо, тэдэнэй дуунууд улам шангадаха байһаниинь дамжаггүй!

Ажалай амжалтануудай зарим хэды эдэ баримтануудые би Со-
ведүүдэй талмай дээрэ бо
олон түмэнэй митинг дээ
дуулажа абаа һэм.

«Эдэ амжалтанууд хүдөө
хын хүдэлмэрилэгшэдэй шу
гы шанга ажалай үрэ дүн бо
тоёо хамта, хүдөө ажахын
бэрие эрид түргэнөөр хү
дэбжээхын тула респу
колхоз, совхозуудай ямар
га боломжотой байһыень
доор гэршэлэн харуулна
жэ КПСС-эй Центральна Ко
дэй, СССР-эй Министрнүүд
ведэй амаршалгын бэшэг со
лэгдэнэ.

Ямар ехэ арга боломжото
набибди, тэдэнээ сүм элир
бүхы хүсэеэ элсүүлэн хэр
ёһотойбди. Хүдөө ажахын
хы ашаг шэмые эрид ехэ
даг болохо нэгэл арга хад
зар эдлүүриеэ һайнаар
үтэгжүүлхэ, тиин ган гасу
айхыень болюулха, ург
улам дээшэлүүлхэ ябадал бо
Мүнөө «минеральна үтэг
үйлэдбэрилхэ ябадалые ехэ
гохын хойноһоо үргэн ф
тэмсэжэ орохо, энэ зо
шиидхэлгэ хадаа бүхы па
бүхы арадай хэрэг болохо
гэһэн парти, правительствын
совет хүн бүхэнэй зүрх
хэлдэ шэнэ ошо сасарга
хадаа манай промышленн
хүдэлмэришэдэй урда та
һан гүрэн түрын угаа ех
шанартай зорилго болоно.
минеральна үтэгжүүлгэ
гаргаха ябадал хадаа хүдө
хые улам дэбжүүлхэ гол
мүн болоод байна гэжэ
хэн эли тодоор ойлгохо

Октябрьһаа Октябрь хүр
вет арадай бүтээһэн хэ
туйлаһан амжалтанууд ай
ехэ. Зүгөөр энэ Октябрь
гөө Октябрь хүрэтэр,
Долоон жэлэй шиидхэхы
дахи жэлдэ хэхэ бүтээх
хэмжээлэшэгүй ехэ. Манай
публикын ажалшадай
илангаяа хүдөө ажахын
айхабтар ехэ харюусалга
доно: хүдөө ажахынгаа тү
жэлые амжалта түгэсөөр
хэ, малайнгаа ашаг шэмэ
лүүлжэ, бэлэдхэлэй уялга
сүм гүйсэдхэхэ, мал дулаа
халан үбэлжүүлхэ, үрһэнэй
сэбэрлэжэ, хабарай тар
зэбсэг түгэсөөр бэлдэхэ
тэ зорилгонууд байна.

Октябрьһаа Октябрь
улаагана, зэдэгэнэ, алим
сүүд Буряад оронойм үбсүү
гүүр үбэл зунгүй болбосорог
даасхал шэмээрээ амжалт
риг бадаруулаг лэ!

Улаан-Үдын управлениин партийна конференци

Ажахы бүхэнөө ашаг ехэтэй болгохо

Конференцидэ үгэ хэлэһэн делегат бүхэн нэгэл адли һанал бодолтой байгаа. Юуб гэхэдэ, үгэ хэлэһэн хүн бүхэн экономическа талаараа һула ажахынуудые хайшан гэжэ түргөөр гээгдэлһээ гаргаха, хмельницкиинхидэй уряада яажа бодото ажалаараа харюусахаб гэһэн һанал бодолдо эзэлэгдэһэн байгаа бшуу. Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин 7 колхозуудай гээгдэжэ ябаһан ушар тиимэ багахан хэрэг бэшэ. Колхоз бүхэн өөһэдын дутагдалнуудтай, эдэ дутагдалнуудынь өөһэдын шалтагаантай байдаг ааб даа. Эдэниие нэрлэбэл, «Советская Россия», «Коммунизм» (Барыкино), Кировэй, Калининай, Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Восход», «Гигант» колхозууд ороно. Гүрэнэй тэдхэмжэдэ байдаг колхозуудые саашадаа тэсэжэ болохогүй байна. Ажахы бүхэниие һэргээн хүгжөөхэ хэрэгтэй гэжэ конференцидэ хабаадаһан бүхы хүнүүд тоолоно.

Управлениин бүхы ажахынуудые гээгдэлһээ гаргаха хэрэгтэй. Теэд хайшан гэжэ гээгдэлһээ гаргахаб? Делегадууд энэ талаар олон арга замуудые дурадхаһан байха юм. Тэрэ тоодо хахалагдадаг, уһалагдадаг газарые үргэдхэхэ, ажалые зүбөөр эмхидхэхэ, ажалай түлөөһэ гуримшуулха тухайшье хэлэгдэә. Газарые эзэн бусаар ашаглан хэрэглэхэ гээшэ управлениин колхоз, совхозуудай эгээ дутагдалтай асуудалынь болоно. Управлениин ажахынуудай гектар бүхэнһөө абадаг олзо доход энэ тобшололые тодорхойлжо үгэнэ. Жэшээнь, «8-ое Марта» колхоздо нэгэ гектар газарһаа жэлдээ 72 түхэриг, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо 57 түхэриг олзо доход оруулагдадаг. Харин Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо гектар бүриһөө 24 түхэригэй, «Коммунизм» (Барыкино) колхоздо 26 түхэригэй олзо оруулагдадаг болоно. Хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй газарые хайшан гэжэ ашагладаг байһаниинь, таряалангай талмайн бүридэлые хайшан гэжэ хубилгаһаниинь, агротехническэ эрдэм ухаанай амжалтануудые яажа хэрэглэдэгынь тобойн харагдана.

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудта газар ехээр уһалдаг болоожо, баян ургаса хуряадаг болохо бүхы арга нүхэсэл бии байна. Тодорхойлон хэлэбэл, уһаншье, уһалууриин ехэ түхеэрэлгэнүүдшье, газар элдүүрилхэ мүнөөнэй машина техникэшье бүлтэ бии. Хэдышье иимэ таарамжатай эрхэ байдалай бии байгаа һаань, Эрхиригэй совхозойхид таряалангай гектар бүхэнһөө ороймоол 2,1 центнер таряа ургуулжа абаһан, 3,5 мянган гектар уһалууриин газартай Онохойн совхозойхид гектар бүриһөө 3,4 центнер ургаса хуряаһан байна.

Газар уһалалгые тоодоггүй ябадал ямар хойшолонгуудтай байгааб гэжэ делегадууд тодорхойлон харуулба. Бусад ажахынуудһаа уһалууриин бага газартай «Восход», «Коммунизм» (Барыкино) колхозуудай кукурузын һайн ургаса ургуулһан, үнеэн бүхэндөө 12—13 тонно силос дараһан һаань, 2070 гектар уһалууриин газартай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз үнеэн бүхэндэ 2,5 тонно силос дараһан байха юм. Онохойн, Эрхиригэй совхозууд тус бүридөө үнеэн бүхэндэ 4 тонно дараһан.

Эдэ баримтануудые тодорхойлон мэдэһэн делегадууд уһалалга, газарые ашагтай һайнаар хэрэглэхэ тухай тон анхаралтайгаар зүбшэн хэлсэхэ баатай болоо. Управлениин колхоз, совхозуудай таряалангые уһалаад байбал, гектарай 35—50 центнер ороһо таряан абтаха гээд дүй дүршэл тодорхойлһон байна. Социалис Ажалай Герой, «Гигант» колхозой гэшүүн нүхэр Киселевой дүршэл тухай үгэ хэлэһэн хүнүүд дурдаа. Юрын аргаар газараа уһалжа, нүхэр Киселев гектарай 50 гаран центнер шэнисэ ургуулһан байна бшуу. Хаанаб даа ондоо тээ бэшэ, харин Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудай газар дээрэ эрхим хартаабхашад Л. П. Шурыгина, шабинь А. Ф. Мильгунова, овощ ургуулагшад нүхэд Нурбуева, Кокорина гэгшэд суурхаһан байнал.

50 центнер ороһо таряан, 200 центнер хартаабха, 700—800 центнер кукурузын ногоон набша уһалагдадаг газарай гектар бүхэндэ ургуулжа абахын түлөө тэмсэхые делегадууд уряалаа.

Ингэжэ газар уһалха асуудалда гол анхарал табигдаба. Конференциин делегадууд энэ асуудалда юундэ гол анхаралаа хандуулааб гэхэдэ, Управленидэ хамтадаа 33 мянган гектар уһалагдадаг газар бии. Бүхы Волгоградска область эды шэнээн уһалагдадаг газартай. Хэрбээ уһалагдадаг газарай гектар бүхэниие тон ашагтай һайнаар хэрэглэдэг болоо һаа малда үбһэ тэжээл бардам хүрэхөөр бэлдэхэ асуудал шиидхэгдэхэ. Экономикошье эрид ехээр хүгжэхэ болоно.

Улаан-Үдын Управлениин ажахынууд город шадарай болоно бшуу. Эндэ гол түлэб хартаабха, овощ таригдадаг, һү һаалиин мал үсхэбэрилэгдэдэг. Энэ ушар хадаа газар эрхимээр уһалан хэрэглэхэ асуудал шухалашалан табина.

Кировэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь нүхэр **Доржиев** конференцидэ үгэ хэлэхэдээ ингэжэ мэдүүлээ:

— Ажахыдамнай элдүүриин 30 мянган гектар газар бии. Хэрбээ бодомжотой һайнаар ажахыгаа эмхидхэн ябуулаа һаа, үбһэ тэжээл һайса бэлдэхэ ябадалые шиидхэжэ болохо байгаа. Зүгөөр манай колхоз управлени соогоо эгээ гээгдэнги ажахынь болоно. Үнгэрэгшэ жэлһээ хойшо һү һаалга үнеэн бүриһөө 200 литрээр багадхагдаа. Хоёр үнеэн бүхэнһөө нэгэ тугал түлжүүлэгдээ. Бидэ хартаабхын өөрын үрэһэгүйбди. Гол баялигтаа, газарта эзэн бусаар хандаха ябадал гол дутагдалнай болоно. 30 мянган гектар газарай дүрбэнэйнь нэгэ хуби хахалагдадаг. Хахалагдадаг газарай хахадһаань бага талмайда ороһото ургамал таригдадаг. Эгээ һайн, уһалагдадаг газараа колхознигууд эзэлэнхэй. Эдэ бүгэдэ ажахын экономикын хүгжэлтэдэ нүлөөлһэн байна.

Колхозые гээгдэлһээ гаргаха хэмжээнүүд тухай нүхэр Доржиев тоггтоходоо, газарые һайнаар ашаглан хэрэглэхэ тушаа гол анхарал табигдаа гээд тэмдэглэбэ. Уһалууриин түхеэрэлгэнүүд заһабарилан бэлдэгдээ, үтэгжүүлгэ нэлидэ гаргагдана. Уһалагдадаг мянган гектар газарта ерэхэ жэлдэ сохом һайн ургаса абаха хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхэ.

Хмельницкиинхидэй гаргаһан үүсхэлдэ конференцидэ хабаадагшад бодомжотой һайнаар хандаа. Хмельницкиинхидэй харгыгаар ябаха гээшэ гээгдэнги ажахы бүхэндэ тон анхаралтайгаар хандаха, тэндэхи ажал хэрэгыень зүбөөр хүтэлбэрилхэ тэһэн удхатай.

Кировэй нэрэмжэтэ гээгдэнги колхозой экономикые һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалхада хабаадаһан тухайгаа Ивалгын турналга-үйлэдбэрилгын ажахын директор нүхэр **Стрелков** конференцидэ хабаадагшадта хөөрэбэ. Тэндэ газар муугаар ашаглагдана. 800 гектар хахалагдадаг уһалууриин газартай, 1200 гектар уһалагдадаг сабшалантай. Зүгөөр энэ газар дээрэнь һайн эзэнэй үгы байһанһаа шалтагаалан, тон багахан ороһо таряан, үбһэн хуряагдадаг. Уһалагдадаг гектар бүхэнһөө 16 центнер кукурузын ногоон набша, гектарай 11—14 центнер хартаабха хуряаха гээшэ колхоздо ашэгүүфитэй хэрэг болоно бэшэ аал. Газар эзэгүй болгогдожо, тусхай участогуудынь бригадануудташье даалгажа үгтөөгүй. Энэ ушарта ямар ургаса ургуулагдаха болоноб?

Газарые эзэн бусаар ашаглан хэрэглэхэ ябадал ямар хойшолонтой байгааб гэбэл, колхоздо хони үсхэбэрилгэ ашаг олзогүй һалбари болоһон байнал.

Колхозые гээгдэлһээнь гаргахын зорилгоор 300 гектар сабшалангай газар уһа намагһаа хатааха, уһалагдадаг газарые үргэдхэхэ байна. Бүхы полинууд бригада, звено бүхэндэ даалгажа үгтэхэ гэжэ нүхэр Стрелков үргэлжэлүүлээ.

«Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Максимов** «Улаан Оронго» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Цыренов** гэгшэд ажалаа һайжаруулха тодорхой хэмжээнүүд тухай тоггтобо.

Ажахы бүхэнэй экономикые түргөөр хүгжөөхын зорилгоор ажалай эмхидхэл, ажалай түлөөһые һайжаруулха, олзо доходоо бэжотой зүбөөр хэрэглэхэ тушаа нүхэд **Афанасьев, Колмаков, Мокров, Болонев, Романов, Ринчинов** гэгшэд хэлэһэн байна.

Колхознигуудай ажалай түлөөһые абаһан продукциинь зэргээр үгэхэ байгаа гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Кожевников дурадхаба.

Хоёр жэлэй туршада экономическа талаараа гээгдэнги ажахынуудые гээгдэлһээнь гаргаха тодорхой хэмжээнүүдые шиидхэбэри дотороо конференци хараалба.

В. Алешина,
манай корр.

НОВОСИБИРСКЭ ОБЛАСТЬ. Мал ажалай Сибирскэ эрдэм шэнжэлэлгын институдай туршалга-үйлэдбэрилгын Ярковско ажахы өөһэдынгөө амжалтануудаар суурхадаг юм. Энэ ажахы газар таряалангаа пропашной аргаар эрхилдэг болонхой. Кукурузын тарилга хоёр хахад дахин, тэжээлэй болон саахарай свёклын тарилгын талмай арба дахинһаа үлүүгээр үргэдхэгдөө.

Эндэ бии болоһон үүлтэртэ малай фермэнүүд Сибириин колхоз, совхозуудые ашаг шэмэ ехэтэй малаар хангажа байдаг. Эндэхи эрдэмтэд, мэргэжэлтэд болон малшад мяха, нооһо ехээр үгэдэг, түргэнөөр түлжэдэг үүлтэрэй малнуудые бии болгохын түлөө оролдолго гаргажа байһаар.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мал ажалай Сибириин эрдэм шэнжэлэлгын институдай ахалагша эрдэмтэ Ф. М. Доброгорский (зүүн талаһаа), ветеринарна врач В. И. Кабанов алтайн нарин нооһото үүлтэрэй хонидые хаража байна.
ТАСС-ай фотохронико.

Һайрхаһандаа хүрэбэгүй

Байгша ондо Зэдын үйлэдбэриин управлениин XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз ниитынгээ малда яһала хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абанхай. Гүрэндэ һү, мяха худалдаха гурбан кварталайнь түсэб дүүргэгдээ.

Үбэлдөөшье малай ашаг шэмые доошолуулхагүйн зорилгоор тэжээлээ гамнажа, һаалиин үнеэдтэ, залуу малда үбһэ, һолоомо гэхэ мэтые буйлуулжа, бусалгажа эдюулхээр шиидээ. Энээн тухай колхозой түрүүлэгшэ нүхэр М. П. Кавелин (мүнөө һурахаяа ошонхой) октябрь һарын хахад багаар колхоздо болоһон семинар дээрэ хөөрэжэ үгөө бэлэй. Тус семинарта управлениин һаалишад, зооветмэргэжэлтэд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсажа, түрүүлэгшын хэлэһэниие анхаралтайгаар хадууһан байха. Юуб гэхэдэ, управлени соогоо эгээн түрүүн энэ колхоздо ниитын малай тэжээл бэлдэхэ хүдэлмэри оньһожоруулагдажа байгаа юм. Үбһэнэй гурил бэлдэхэ, һолоомо хэршэхэ тухайда баһал хэлсэгдээ. Семинарта хабаадагшад колхозой фермэдэ ошожо, энэ талаар хэгдэжэ байһан ажалтайнь танилсаа һэн.

Колхоздо хамтадаа 2214 центнер үбһэнэй гурил бэлдэгдэхэ, 6400 центнер һолоомо хэршэгдэхээр хараалагдаһан. Иимэ тэжээл бэлдэхын тула тусхай график табигдаад, болзорынь, мүн харюусалгата хүнүүдыньшье заагдаһан байха. Теэд эдэнэйнь саарһан дээрээ үлэшэһэн гэмшэлтэй. Сагшье ошожо, хүйтэншье ерэжэ байна. Һаалиин гүүртын үнеэд һүеэ татажа, хожоржошье захалаа. Колхозой түрүүлэгшын түлөө үлэһэн нүхэр А. И. Лабыгин энэ хэрэгтэ анхаралаа табинагүй.

Теэд семинар дээрэ юрэл һайрхаһан байгаа гээшэ гү? Гүүртынь байрада мүнөө болотор асашье үбһэн, зелёнко гэхэ мэтэ байхагүй. Нэгэ хэды центнер һолоомо асарагдаа, тэрэнь мүнөө малда гэшхэгдэжэ, саһанда даруулжа байна.

1-дэхи отделениин зоотехник Н. Д. Хохлова тэжээл буйлуулха, бусалгаха асуудалаар юушье мэдэнэгүй. «Буйлуулжа эдеэлүүлхэһээ байтагай, миншье эдюулхэ үбһэ тэжээл үшөө асарагдаагүй байна» гэһэншүүгээр тэрэ харюусана. Зоотехнигэй энэ хэрэгтэ хамааржа эмхидхэн ябуулаагүй һаа, орондонь хэн хэхэ гээшэб? Тэрэ мүртөө энэ гүүртэмнай правлениһээ ороймоол 200 метрэй газарта оршодог ха юм.

— Юундэ һаажа байһан үнеэдтээ үбһэ, һолоомо гэхэ мэтые буйлуулжа, уһыень бүлеэдхэжэ үгэнэгүйбта? — гэжэ гүүртые даагша нүхэр И. А. Хохловһоо асуухада, «Һолоомо үшөөл хэршэжэ эхилээдүйбди. Тракторнай зелёнко зөөжэ байнхай. Зөөлгээ ду... лэ энэ хүдэлмэри захал... забди» гэжэ харюусан...

Колхоздо таряа ху... үнинэй дүүрэнхэй ха ю... раждань (МТМ-гэй па... лөөтэй машина, трактор... шье бии. Харин ниитын... тэжээл буйлуулха хү... риие отделениин эрх... нүхэр И. С. Побоков, г... даагша нүхэр И. А. Х... үлүү хүдэлмэри гэжэ то... ха.

Политическэ һурал... шэнэ жэлдэ тус гүүртын... гэдэ управлениин һаалиш... хабаадаха, түрүү дүй ... лэй һургуули нээхээр ши... дээ юм. Теэд эндэ ганса се... минар үнгэргэгдөө. Һур... да хабаадагшадай ээл... хэшээлдээ суглархадань, ... тын малда тэжээл хайшан... буйлуулагдажа, бэлдэ... эдюулэгдэнэб гэжэ хар... байгаа бэшэ гү? Түрүү... дүршэлэй һургуули бэш... гээ харуулха юм бэ?

А. Цыре...
редакциин хүдэлмэрил...

Дэрээнэйхид, дээрээ ортохотн...

Мүнөө жэл Баргажанда үбһэ ногоонойшье, таряа талханайшье гараса һайн байба. Малшье тобир тарган. Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, гүрэндэ худалдаха түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ.

Гэхэтэй хамта Дэрээнэй совхозойхидой үбэлжэлгэдөө хэр бэлдээд байһан тухай анхарал табимаар гэжэ һанагдана.

Ушар юуб гэхэдэ, түсэбэй ёһоор 83 мянган центнер үбһэ бэлэдхэхэ аад, арай гэжэ 66 мянга шахуу хүргөө. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ 7 мянган центнерээр бага болоно. Силос дараха түсэбэйнь дүрбэнэй нэгэ хуби дүүргэгдээ.

Үбһэ тэжээл багатай хадаа үбэлжэлгэдэ илангаяа һайнаар, саг соонь бэлдэхэ байгаа. Теэд ниитынь малай үбэлжэлгэдэ биратай бэлэдхэл хэгдэбэгүй. Хэды баримта дурдая. Нүхэр Б. Аюшеевэй даадаг Хүшэгөөрэй фермэдэхи үнеэдэй байра заһабарилагдаадүй: хушалтань забһартай, малай хооллохо тэбшэ хобоонууд хуушаржа муудадашанхай, нёдондоной шабар шабха арилгагдаадүй байһаар.

Үнеэдэй байратай зэргэлэн тугалнуудай байра бии. Энээниие заабол дулаалха, заһабарилхаар байгаа. Нарай тугалнуудай байрашье баһал бэлдэгдээдүй, досоохи... гаадагдаадүй, сонхону... шэлгүй. Хашаа, хорёонь... дагай зайдан, эндэ тэнд... дэрхэй. Үнеэдэй байра... женер Нурминскиин ... рэлгэ табиха гэлсэһэ... мүнөө хүрэтэр тэрэнээ ... нэгүй.

Бүхыдөө Хүшэгөөрэй ... мэдэ үбэлдөө 300 толгой ... байрлаха юм. Гэбэшье ... мэ шадарынь үбһэ т... асарагдаагүй. Даргадаһа... лосшье энэ багтань үгы. ... мэһээ 5 модо тухай газ... асаржа эдюулхэ бо... Үнеэдтэ эдюулхэ һолоом... хайшан гэжэ, хэзээ асар... хые, ямар рационтой ба... һаалишад мэдэнэгүй.

Нимэрхүү ушар тус со... зой Уланхаан нютагташы... хёолдоно. Эндэхи үүлт... фермын үнеэдэй хоёр б... хүшэгээрэйхидэл адли... дутагдалтай. Байрынь ... үмхиржэ һандаршаһан, с... нуудынь үшөө табигда... тэжээл буйлуулдаг түхе... гэнь эбдэрхэй хэбтэнэ. ... малай даб дээрээ эдихэ та... асарагдаадүй.

Дэрээнэй совхозой дарг... эдэ дутагдалнууд тухай һ... мэдэжэшье байбал, «... дуулаг, гахай шагнаг» гэз... саһанай оротор, хүйтэнэй ... тар нойрсохо гээ алтай?

С. Очиро...

…э ажахын
…ономикын
…удалнууд

Гээгдэлһээ гараха аргатай

…ай ЦК-гай Президиумдэ зо… вүхэр Н. С. Хрущевой бэ… гээгдэлдэ ороһон колхоз, …дай экономикые түргөөр … асуудалнууд гүнзэгыгөөр, …һаань тодорхойлон харуу…й.

…най хүдөө ажахые удаада… шатадань хүгжөөн гаргаха …эхэ удха шанартай Н. С. …й бэшэгые Винницкэ облас… …ельницкэ үйлэдбэриин уп… …ии колхознигууд, совхозуу… …лмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд … хүтэлбэри болгонхой. Тии… …анги колхоз, совхозуудай …ые ойрын жэлнүүдэй тур… …д хүгжөөхэ мүрысөө үр… …м орон доторнай эдэнэр үүс…

…отойл патриотическа хүдэ… …ай республикын хүдөө ажа… …лмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд …р бүримүһэн дэмжэжэ, гээг… …ахынуудай экономикые һай… …а тушаа бодото хэмжээнүү… …а байна.

…шадта дурадхагдаха энэ бэ… Хяагтын үйлэдбэриин уп… …н «Эрдэм» колхоз тухай, …ямар шалтагаанаар жэлһээ …ээгдэлдэ ородог, хайшан гэ… …үү ажахынуудай зэргэдэ га… …атай байһан тушаань урда …һэндэ нэмэжэ хэды үгэ хэлэ… …тайбди. Энэ асуудал тушаа … үнэн» газетын октябриин …номерто колхозойнь түрүү… …үхэр Б. Шагдыровай бэшэг …һон, мүн Хяагтын үйлэдбэ… …правлениин партийна кон… …э «Эрдэм» колхозой ду… …ланууд, ямар аргаар тэрэ… …дхаха тухай шангаар зүб… …эгдэһэн юм.

…гэхэдэ, тус колхоз һүүлэй …жэлэй туршада 420-оод га… …ан түхэригэй гарзада ороо. … туршада ниитын малай тоо … олошороогүй, харин зарим …нь мал үсөөршөө. Гарзаяа …даг, олзо оруулдаг шиидхэ… …л һалбаринь гэхэдэ хонин … Энэ һалбариһаань 1960 …0,8 мянган түхэригэй, 1961 …8,8 мянга, үнгэрэгшэ жэлдэ …нган түхэригэй олзо оруу…

…зой мүнгэн олзо доходые …н тодорхойлходо, эхэнхи … олзонь мал ажалһаа, нэн …э хони үсхэбэрилгэһөө оруу… Тиигэжэ 1960 ондо бүхы … доходойнь 91 процент мал … оруулагдаһан байбал, 1962 … процент болоо һэн.

…эн зөөри хэрэглэхэ талаар … горитой дутагдалнууд бии. …а үйлэдбэриин гаргаша эн… … болошонхой. Хэрбээ 1960 …ы гаргашынь 37,4 процент …риин гаргаша байгаа һаа, …до 48,5 процент болгогдоо …ун алба захиргаанай гарга… …л ехэдхэгдэшоо. 1960 ондо …16,3 мянган түхэриг байһан …өө жэлдэ 24,9 мянган түхэ… …э гү, али бүхы гаргашынь …цент болоһон байха.

…ые эмхидхэлэй-финансова … хүтэлбэрилгын ехэ дутуу …удай нэгэн юун бэ гэхэдэ, … үндэһэн жасануудые арьбад… …зорилгоор бүхы олзоһоо оруу… … мүнгэн жэл бүхэндэ улам …гогдожо байна. Хэрбээ 1960 …итын үндэһэн жасануудта …олзо доходойнь 18,6 процент …абал, энэ жэлдэ 9,4 процент … 1960 ондо ниитын жасада …даһан мүнгэнэй 12,3 про… (амортизациин мүнгэгүйгөөр) …даггүй жасада оруулагдаһан … мүнөө жэлдэ оройдоол 5,1 … оруулагдаа гэлтэй.

…й үнгэрһэн гурбан жэлэй … колхоздо ажалай бүтээсэ …эмжээндэ байһаар. Колхозой үйлэдбэриин гол зөөри хэрэгсэлнүүд тон ашатай һайнаар хэрэглэгдэнэгүй. Жэшээлбэл, гол зөөри хэрэгсэлнүүдэйнь 100 түхэриг бүхэндөө 1960 ондо 44,2 түхэригэй, 1963—43,7 түхэригэй продукци абтаа юм. Нэгэ хүн дээрэ абахада, ажалай нэгэ үдэрэй туршада 1960 ондо 5 түхэригэй продукци абтаһан һаа, энэ жэлдэ 7,3 түхэригэй болоо. Ажалай түлөөһэндэ үгтэһэн түхэриг бүхэндэ гурбан жэлэй саада тээ бүхы абтаһан продукциин 3 түхэриг хүртэдэг байбал, мүнөө жэлдэ 3 түхэриг 38 мүнгэн хүртэнэ.

Колхозой абадаг продукциин өөрынь үнэ сэн ехэл байһаар. Гурбан жэлэй саада тээ нэгэ центнер орооһоной үнэ сэн 6 түхэриг 12 мүнгэтэ болоо һэн. Харин мүнөө тэрэнь 6 түхэриг 76 мүнгэтэ болоһон байнал. 1963 ондо центнер үбһэн 1 түхэриг таба мүнгэтэ, центнер һүн 12 түхэриг таба мүнгэтэ, хонинойм мяхан — 40 түхэриг 40 мүнгэтэ, ноохон—276 түхэриг 70 мүнгэтэ болоо.

Һүнэй өөрынь үнэ сэнгэй 25,2 процент ажалай түлөөһэн, 53,1 процентнь тэжээлэй гаргаша, 18 процентнь автотранспортна гаргаша болодог байна. Үхэрэй мяханай 31,1 процентнь ажалай түлөөһэн, 62 процентнь тэжээлэй гаргаша. Нооһоной үнэ сэнгэй гурбанай нэгэнһээ ехэнхи хубинь ажалай түлөөһэн, гурбанайнь нэгэ хуби тэжээлэй гаргаша.

1960 онһоо хойшо малайнь тоо хороогдожо, ажалладаг колхозник бүхэндэ бүри үсөөн мал хүртэнэ. Ниитын малай ашаг шэмэ доошолоо. Гурбан жэлэй саада тээ үнеэн бүриһөө 1672 килограмм һаагдаһан һаа, энэ жэлэй 9 һарын туршада 833 килограмм һаагдаад байна. Тэрэ үеынхиһөө 100 граммаар бага ноохон хонин бүхэнһөө хайшалагдаа. Түл түрэсэшье абалга ехэ дутагдалтай. 100 эхэ мал бүриһөө 41 тугал, 38 хурьгад түлжүүлэгдэһэн.

Хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса багахан. Ороохото ургамалнуудай га бүхэнһөө 1963 ондо 4,8 центнер ургаса, гектарай 2,8 центнер үбһэн, тэжээлэй ургамалай га бүриһөө 18 центнер ургаса хуряагдаа. Иимэ болохолоороо ниитынгээ мал үбһэ тэжээлээр биратайгаар хангажа шаданагүй.

Бусад түрүү ажахынуудһаа тус колхозой гээгдэхэ ямар шалтагаан бииб гээд асуухаар. Үнгэрһэн эдэ жэлнүүдэй туршада колхозой газар уһанай, һалхинай хүсэндэ дайрагдажа, хохидолдо ороо. Сэлэнгэ, Сүхэ голой үерлэһэнһөө боложо, хамтадаа 6 мянга шахуу гектарай тарилта хосорон һалаа һэн. Тиигээдшье ургаса дээшэлүүлхын зорилгоор колхозойхид нютагай, минеральна үтэгжүүлгэ һайса хэрэглэхэ, газарайнгаа хүрьһэ шанаржуулха гэжэ оролдоногүй.

Эмхидхэлэй, ажахын талаар колхозые хүтэлбэрилгэдэ баһал горитой дутагдалнууд бии байна. Үнгэрһэн 4 жэлэй туршада аяар 4 түрүүлэгшэ һэлгээ, бригадирнуудшье бүрил түргэ түргэнөөр һэлгүүлэгдээ. Гансахан энэ жэлэй туршада хоёрдохи отделенидэнь 4 бригадир һэлгэгдэһэн байна бшуу.

Ажахынь гээгдэжэ ябаһан эдэ шалтагаанууд тэндэхи үйлэдбэриин управлениин хүтэлбэрилэгшэдтэ яһала мэдээжэ байгаа. Теэд тэдэнэр дутагдалнуудаа саг соонь усадхахын, ажалаа һайжаруулхын хойноһоо оролдоогүй.

Хмельницкэ үйлэдбэриин управлениин колхознигуудай, совхозой хүдэлмэришэдэй, мэргэжэлтэдэй уряа—бэшэгые тодорхойлон шэнжэлээд байхадаа, тус колхозой экономикые ойрын хоёр жэлэй туршада һайжаруулан хүгжөөхэ хэмжээнүүдые дары хараалха ушартай болоно. Манай һанахада, Хяагтын үйлэдбэриин управлениин хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ колхоздо газар ажал эрхилхэ эрдэм ухаанай талаар шэнжэлэн тодорхойлогдоһон гуримые зохёон бии болгохо хэрэгтэнь бодото туһаламжа үзүүлхэ ёһотой. Тиихэдээ колхозойнь газарай онсо шэнжэнүүдые, экономическа илгааень заатагүй хараада абабал зүйтэй һэн.

Ажахынь гол һалбари хонин ажал гэжэ тоолоод, ойрын жэлнүүдэй туршада хонидойнь тоо толгойе 30 мянга хүрэтэр олошоруулжа, эхэ хонидойнь тоое 60—65 процент болгобол, таарамжатай гэжэ һанагдана. Гэхэ зуура ерэхэ жэлһээ эхилэн колхоздо бүхы хонидые үбэл хурьгалуулдаг, иигэжэ 11—12 һара болоһон эрэ түлгэнүүдые гүрэндэ тушаадаг болоо һаа, ашагтай, һайн байха һэн. Гадна мяхалагдаха эбэртэ мал, адуу мори һайса үсхэбэрилхэ арга бии. Манай һанамжаар, тус колхозой газар дээрэ баһа гахай үсхэбэрилхэ, шубуу дэбжээхэ ябадал экономическа талаараа ашаг олзогүй байна.

Жэлһээ жэлдэ энэ колхозой газарай хүрьһэн муудажа байна. Мүн уһанай үерһөө шалтагаалан, колхозой тариаландa горитой хохидол тохёолдуулагдана. Энээниие харааада абажа, 1964 оной туршада газарай хүрьһэнэй муудаха ябадалтай тэмсэхэ хэмжээнүүдые республиканска организацинуудай талаһаа заатагүй бэелүүлхээр. Тодорхойлбол, Улаан-Сэсэг гэдэг Хяагтын трактын участок шадар сугларһан уһанай урдажа гараха хоолойнуудые хээгүйдэ аргагүй. Юуб гэхэдэ, энэ багтань жэл бүхэндэ мянга гаран гектар тариалангай, сабшалангай газар уһанда абтадаг.

Энэ бэшэг дотор дурдагдаһан баримтануудые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн үзөөд, Хмельницкэ үйлэдбэриин управлениин хүдэлмэрилэгшэдэй жэшээгээр ажаллажа, тус колхозые ойрын хэды жэлэй туршада гээгдэлһээ гаргаха арга бии гэжэ һанагдана.

А. БАЛДАЕВ,
гүрэнэй племстанциин директор, зоотехник.

ТҮҮХЭТЭ ИЛАЛТА

Советскэ Украинын ниислэл—эртэ урдын түүхэтэй Киев намарай эдэ үдэрнүүдтэ жэшээлэшэгүй гоё һайхан даа. Һайндэрлэхээ байһан город гоёор шэмэглэгдэнхэй плакадууд, транспарантнууд, лозунгнууд, тоо томшогүй олон сэсэрлигүүд болон паркнуудай алтан шара набша намаа нюдэ баясуулан харагдана. Киевэй гол гудамжа—Крещатик илангаяа гоё һайхан. Теэд оройдоол гансахан гэрэй бүтэн үлэһэн, обоо үнэһэн тоборог болоһон 20 жэлэй урда тээхи Крещатик гэжэ этигэхээр бэшэл.

Тиимэл даа. Хатуу шанга байлдаанай һүүлээр немецко-фашистска булимтарагшадые совет сэрэгүүдэй Киевһээ намнан гаргаһанай һүүлээр 1943 оной ноябриин 6-да утаатан уняартажа байһан гэр байшангуудай үлэгдэлнүүдые хараа һэмди. Гитлерэй нохосууд Успенскэ соборые тэһэлһэн, университет, консерватори, городой больница, зоологиин музей, электростанциие шатаан галдаһан, бүхы хүүргэнүүдые үгы хэһэн, 800 предприяти, олохон гудамжануудые, Украинын наукануудай академиин байшангуудые, олонхи медицинын эмхи зургаанууд, клубууд, һургуулинуудые һандарааһан байгаа. Фашис бандидууд промышленна предприятинуудай түхеэрэлгэ, трамвайн вагонуудые, троллейбусүүдые, музейнүүдэй үнэтэй сэнтэй зүйлнүүдые болоод олохон байшангуудай үүлэнэй барюулнуудыешье һаань Киевһээ абаашаһан байха юм. Эдэнэр бүхы шахуу гэрнүүдые тоноһон байха.

Киевэй улад зон 778 үдэрэй турша соо фашистнуудай эзэмдэлгын хүшэр хүндэ зоболондо дайрагдаа һэн. Гитлерэй золигууд Киевэй 195 мянган хүнүүдые зобоожо, буудажа, утажа алаһан, 100 мянга гаран хүнүүдые Германи руу сүлэлгын хүдэлмэридэ намнаһан байха. Ноябриин мартагдашагүй тэдэ үдэрнүүдтэ Киевтэ иимэл байдал үзөө һэмди.

Киевые сүлөөлһэн ушар Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эгээл орёо хүндэ, эгээл бэрхэшээлтэй шатань байһан. Дайсанай талаһаа Киевэй түлөө тон ехэ хүсэнүүд—немецүүдэй 31 дивизи, зуу шахуу тусхай частьнууд болон подразделенинүүд дайлалдаһан байна. Гитлерэй ябаган сэрэгүүдые агаарай дүрбэдэхи флодынь агаарһаа дэмжэдэг байһан.

Дайсанай шатааһан, һандаргаһан түрэл газар дээгүүрээ ябахадаа манай сэрэгшэд айхабтар ехээр зэбүүрхэдэг бэлэй. Ушар иимэһээ «дайсанай мэдээгүй байтарнь гэнтэ добтолоод, тэрэниие үгы хэхэ, тиигэжэ амгалан зониие болон городые дайсадта үгы хүүлхэгүй» гэһэн фронтые командалагша армиин генерал Н. Ф. Ватутинай, Сэрэгэй соведэй нэгэдэхи гэшүүн генерал-лейтенант Н. С. Хрущевой табиһан эрилтэ бүхы сэрэгшэдтэ тон лэ ойлгосотой байһан юм.

Октябриин 2 хүрэтэр фронтын габшагай бүлэглэлэй бүхы сэрэгүүд добтолгодо орохо газартаа ерээд, дайшалхы даалгабаринуудые дүүргэхээр түгэс бэлэн болоод байгаа бэлэй.

Дайшалхы зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы сэрэгшэдые элсүүлхэ талаар партийно-политическэ хүдэлмэри туйлай ехэ үүргэ дүүргээ һэн. Киевые сүлөөлхэ байлдаанда бэлэдхэхэ үеын богонихон болзор соо Коммунис партиин, комсомолой зэргэнүүдтэ 25 мянга гаран сэрэгшэд ороһон юм. Киевые сүлөөлхэ байлдаанда 135 мянган коммунистнууд Украинын Нэгэдэхи фронтын сэрэгшэдые хатуужуулан зоригжуулдаг байгаа.

Украинын Совет Социалис Республикын ниислэлые сүлөөлхын түлөө байлдаанда Советскэ Союзай 36 яһатанай сэрэгшэд хабаадалсаа гэжэ онсо тэмдэглэхэ шухала. Тэдээнтэй зэргэ олон полягууд, болгарнууд, румынууд, венгернүүд, чехословагуудай бүхэли соединени дайлалдаһан.

Иигээд лэ дайсанда шанга сохилто үгэхэ саг ерэбэ. Ноябриин 3-най гараха һүни фронтын Сэрэгэй соведэй захиралта сэрэгүүдтэ соносхогдоһон юм. Ноябриин 3-най үглөөгүүр Лютежскэ плацдармһаа добтолго эхилээ бэлэй. Гурбан үдэрэй турша соо Киев шадар шанга дайн болоо һэн.

Киев фашис эзэмдэгшэдһээ бүрин сүлөөлэгдөө гэжэ Верховно Главнокомандованиин Ставкада үглөөнэй 5 часта Сэрэгэй совет мэдээсээ бэлэй.

...Совет сэрэгшэд баруун зүг тээшэ бушуу түргөөр дайлалдан ябаа һэн.

**

Киевые сүлөөлһөөр 20 жэл үнгэрөө. Мүнөө город соо үнгэрһэн дайн байлдаанай бишыханшье зэр тэмдэгүүдые харахагүйт. Украинын ниислэл дайнай урда тээхидэ орходоо бүри ехэ, болбосон түхэлтэй, гоё һайхан болонхой.

Өөһэдынгөө ажалаар социалис Эсэгэ оронойнгоо алдар солые улам суурхуулжа байһан совет хүнүүд зохёон байгуулхы эрмэлзэлтэй. Бидэнэр эрхэ сүлөөгэй, хүнүүдэй зол жаргалай түлөө, дэлхэй дээрэ амгалан байдалай хүгжэн байхын түлөө дайлалдаабди. Зохёон байгуулхадамнай манда эб найрамдал хэрэгтэй. Коммунис партиингаа, эб найрамдалай болон арадуудай зол жаргалай түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэгшэ Никита Сергеевич Хрущевой хүтэлбэри доро эб найрамдалай хэрэг бүхы хүсөөрөө аршалан хамгаалхаар совет хүнүүд бэлэн лэ (АПН).

Генерал-лейтенант С. ШАТИЛОВ.

КИЕВ. Ленинэй гудамжа. Крещатик дээрэхи олон дабхар байрын гэр баруун таладань харагдана.
ТАСС-ай фотохронико.

Киев городые немецко-фашистска эзэмдэгшэдһээ сүлөөлһөөр 20 жэлэй ойдо

Мянган поршоонхо абахын тулада

Саян уулын хормойдохи «Сибиряк» колхоз гахайн дүрбэн ферметэй. Нэгэниинь гүрэндэ тушаагдаха шахамалнуудые баридаг юм. Колхоз бүхыдөө байгша оной эхиндэ 2038 гахайтай байгаа.

Гурбадахи фермэнь колхозойнгоо түбһөө шанха зүүлжээ арбан хоёр модоной оршондо, Замарыха гэжэ нютагтахи Саян уулаһаа эхи абаһан заахан горхоной эрьедэ, бургааһа һөөгтэй, ташуур урасхалтай газарта байрладаг.

Тус фермые 52 наһатай Сергей Григорьевич Дёмин үбгэжөөл зургаан жэлэй туршада таһалгаряагүй даажа байдаг. Эндэ хамта дээрээ 455 гахай, тэрэ тоодо 1—3 һаратай болоһон 380 толгой поршоонхо, 5—6 һаратай 21 толгой залуу гахай, 54 эхэ гахайнууд бии. 6 толгой азарга гахайтай юм.

Нүхэр Дёминой даадаг фермэ арба һарын туршада 800 поршоонхо абажа, гурба һаратай болгоод, шахан түлжөөдэг фермэдэ тушаагаа. Поршоонхо бүхэниинь тус тустаа дүшөөд килограмм татаһан байна.

Эндэхи гахайшад Хяагтын совхозой гахайшадай үүсхэлые дэмжэхэ зуураа, бүри мүнөө жэлһээ үнэ сэнгээр хямда гахайн мяха ехээр абадаг, гүрэндөө тушаадаг болохо гэжэ шиидээд, тэрэ уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай.

Сергей Григорьевич зургаан жэлдэ гахайшанаар хүдэлжэ, дүй дүршэлөөр баян болонхой. Тэрэ эгээл һайн үүлтэрэй, үдэсэтэй эхэнүүдһээ абтаһан эмэ поршоонхонуудые илгажа абаад, нарайһаань хойшо зүбөөр түлжүүлэн, томо болгодог. Тэдэнэй түлжэхэлөөр ороондо оруулжа, 1—2 дахин түрүүлхэдээ тэдэнэй һай, мууень абаһаар мэдэдэг. Тэдэнэйнтээ эгээл һайнуудыень, олон поршоонхо түрэдэгыень шэлэн абажа, үсхэбэрилгэдэ табидаг шуу. Эхэ гахай бүхэниие хоёр ондоо азаргада табижа үрэжүүлдэг. Тэрэнэй ашаар тобир сула поршоонхонуудые абадаг дүршэлтэй болонхой. Ихэдээ эхэ гахайнуудые удаа удаагаар хоёр дахин үрэжүүлхэ гээшэ аша туһатай онол арга болоно гэжэ эндэхи гахайшад ойлгонхой.

Сергей Григорьевичтой хүдэлдэг фермын гахайшад үнгэрһэн арбан һара соо нилээд оролдосотойгоор ажаллажа, эхэ гахай бүриһөө 14—15 поршоонхо түлжүүлээ гэхэ гү, али 800-аад поршоонхо абаһан болоно ха юм. Жэлэй дүүрэтэр 1000 поршоонхо болгохо гэһэн социалис уялгатай. Тэрэнээ лаб дүүргэхэ.

Энэ фермын хүдэлмэриин һайн талань юуб гэхэдэ, гахайшан бүхэндэ тус тустань түсэб, даабари үгэжэ байдаг. Хэһэн ажалайнь дүн саг үргэлжэ гаргагдадаг юм.

Зүгөөр энэ фермын бүхы хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулагдаагүй байһаар. Жэшээлхэдэ, гахайнгаа шэбхэ гаргаха транспортёр гү, али дүүжэн харгытай болоодүй.

Бүхы ажалаа гараар хэдэг һэн туладань, харууһа, эдеэлүүлгэдэ ехэ хүсэн, мүнгэ зөөришье гаргашалагдана. Тиимэһээ абаһан продукциинь үнэ ехэ болоно.

Фермэ дээрэ дүрбэн хүн хүдэлдэг. Антонида Подласинская, Николай Сороковиков, Александра Дёмина дүрбэндэ нэгэл мори үтэнхэй. Бэшэ ондоо юуншье байхагүй.

— Гахайн фермэдэхи хүндэ хүдэлмэриие оньһожоруулха тушаа колхозой хүтэлбэрилэгшэд анхарал табинагүй. Оньһожоруулга хэхэбди гэжэ жэл бүри найдуулдаг. Теэд бүтээһэн юумэнь мүнөө болотор үгы агша,— гээд нүхэр Дёмин хэлэнэ.
— Би һая «Сельская жизнь» газетэдэ Доной суута механизатор-гахайшан Григорий Плотниковой ажал хэрэг тухай тон һонирхолтой статья уншаад, ехэл халаглаа бэлэйб. Хэрбээ манай фермэнүүдые нэгэдхэжэ, комплексно оньһожоруулагдамал бригада болгобол, бидэшье тэдэнһээ дутуугүй хүдэлжэ шадаха, жэлдээ 6000 центнер хүрэтэр гахайн мяха гүрэндөө лаб тушааха һэмди.

Би өөрөө тракторист, комбайнер, модошо дархан, слесарь хүм. Манда нэгэ трактор даалгажа үгөө һаань, тракторист хэрэгтэй гэхэгүй бэлэйб. Би өөрөө тэрээндээ һуугаад ябаха һэм. Трактортай болоод байбал кукуруза, хартаабха зелёнко өөһэдөө тариха бэлэйбди,—гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Гахайн тэжээлэй рациондо талха тарянай зүйл, нарһанай хэршэгдэһэн шэлбэһэ, капустын набшаһа, силос, хартаабха, үбһэ ногооной гурил, минеральна тэжээл гэхэ мэтэ ородог.

Нарай поршоонхо бүхэндэ сүүдхэдээ 90—80 грамм тарянай ногоо үгтэнэ.

— Сергей Григорьевич ехэ, баташье хэрэгтэ ходол жэшээ харуулан хүдэлжэ ябадаг юм. Ажалдаа шэнэ, түрүү онол арга нэбтэрүүлхын тула ехэтэ оролдодог, ёһотойл замай залууршан гээшэ. Энэмнай дүрбэл тэгшэ хүн,—гээд колхозой зоотехник Нина Федоровна Сухорукова энэ гахайшанаа магтаа һэн.

С. Балдуев,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гахайн фермые даагша С. Г. Дёмин гахайнуудаа эдеэлүүлхэсэ ябана.

Авторай фото.

Тугалшан

…тэрэ хүнтэй ту… …нь байра соо зол… …эм. Хараха янзада …тай түргөөр хүдэлдэг, гар… …һон лэ юумые тэрэ доронь …лдаг, юрэдөө «амандаа оро… …умые алдадаггүй» гэлсэдэг …дай нэгэн хаш. Тугалнуу… …а хашаа, хорёо сэбэрлэжэ, … һолоомо газаа досоошонь …айгаар шэрэжэ байхыень …да атаархамаар, таатай … гээшэнь.

Зай, харууһалжа байһан …уудтнай гэмгүй һайнууд …эжэ асуубаб.

Яашаха һэм даа, үбһэ тэ… …лбэг байгаал һаа, тугал… …и хүсэ шадалаа хэзээдэшье …гүй,—гэжэ нөөхи эхэ… … урдаһаам харюусаба.

Мүнөө хэды хүйтэрбэшье, …нэ жэл фермэ дээрээ тэжээл …шье һаа тугалнуудаа түр… …айжаруулха, томо болгохо … оролдожол байнаб,— гээд …са хэлэнэ.

…ьжит Цырендоржиева мал …дээрэ һаянай хүдэлжэ бай… …үн бэшэ. Тэрэ эдир залуу …аа хойшо хонишоноор, …аар, һаалишанаар таһал… …й хүдэлөө. Ямаршье хү… … дээрэ Бальжит Бадмаевна …а түйладаг, ямаршье бэр… …ые дабажа гарадаг эрэл… …тойшуулай нэгэн юм.

…0 оной хабар һэн. Тиихэдэ … колхозой хүтэлбэрилэг… …уһа малайнгаа байра …ые хаража үзөөд, тугал… … даншье муугаар түл… …энэ, үшөө бага байхадаа … мууһаа, баһа харууһа …аа олониинь үбшэлнэ, … зариманиинь үхэжэ … гээшэ ха гэжэ хөөрэлдөө … Тиихэдэ тугалшанаар һайн хүниие оложо табиха, түл харууһалгада анхаралаа горитойхон хандуулха гэжэ тэрэ зүблөөн дээрэ тогтоогдоо һэн. Теэд тугалшанаар хэниие табихаб? Хүн лэ гээд тэдэниие һайнаар харууһалжа шадахагүй ха юм. Дүй дүршэлтэй хүн хэрэгтэй. Һайнаар хүдэлхэһөө гадна, үшөө үнэн зүрхэнһөө, дуратайгаар тэрэ ажалда хандаха хэрэгтэй ха юм. Эгээл тиимэ хүн малай түл үхэл гарзагүйгөөр, һайнаар харууһалжа шадаха бшуу.

Тиихэдэ дүй дүршэл ехэтэй, түрүү малшадай нэгэн Бальжит Цырендоржиевае тугалшанаар томилхо гэһэн тогтоол тэрэ зүблөөн дээрэ баталагдаа бэлэй.

Тугалай байрада Цырендоржиевагай ерэхэдэ дүшэ гаран туранхай тугалнууд үүгэнэлдэн угтаа һэн. Нэн түрүүн Бальжит Бадмаевна тэдэ тугалнуудта һайн шанартай үбһэ элбэгээр хаяжа үгөө. Тиигээд байра соохи шэбхэ гаргажа хаяад, хана болон хаалта хашаануудыень сагаадаа, полыень угаагаа. Тэрэ хабар хагсуу һалхитай, хүйтэншье байһан юм, малай тэжээл дутамаг һэн. Гэбэшье нүхэр Цырендоржиева эдэ бэрхэшээлнүүдһээ сухаряагүй. Байһан лэ тэжээлые зохидхоноор буйлуулжа тугалнуудтаа үгэдэг һэн. Мүн минеральна гэжээл эдюулхээ мартадаггүй байгаа. Энэ оролдолгынь аша үрэ дары харюулагдаа. Тугалнуудайнь тус бүриинь амидын шэгнүүр сүүдхын 600 граммаар нэмэжэ эхилээ. Энэнь Бальжит

Бальжит бэрхэ даа

Бадмаевнае ехэтэ урмашуулаа бэлэй.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо нилээд саг үнгэрөө. Энэ хугасаа соо Бальжит Бадмаевна хэдэн зуугаад тугалнуудые һайнаар түлжүүлжэ, колхозойнгоо һүрэг малай тоое нилээд олошоруулаа. Тэрэ тушаажа абаһан тугалнуудаа 8—9 һара болотор тэжээгээд, 270—270 килограммтайгаар малшадта дамжуулан үгэдэг һэн.

Жэшээнь, үнгэрһэн зун нүхэр Цырендоржиева даажа абаһан тугалнуудаа бүришье һайнаар харууһалжа, үхэл гарзагүйгөөр бултыень томо болгоо. Үглөөгүүр бүрэнхы байхада тугалнуудаа, хашаанһаань бэлшээридэ гаргадаг һэн. Үдэрэй аагма халуунда тэдэнээ һарабша доро байлгажа, буталагдаһан ороохо гү, али минеральна тэжээл үгэдэг. Тиигээд һэрюу оромсоор бэлшээридэнь дахинаа гаргажа, орой һүни болотор адуулдаг бэлэй. Тиигэжэ тугалнуудайнгаа тус бүриинь шэгнүүрые хоногой 800 грамм хүрэтэр дээшэлүүлээ. Мэнэ һаяхан Бальжит Бадмаевна 8—9 һаратай 37 тугалнуудые тус бүридэнь 270—280 килограммтайгаар ондоо гүүртэдэ тушаагаа.

Мүнөө нүхэр Цырендоржиева 43 тугалнуудые харууһалжа байна.

— Тугалнуудые түлжүүлхэ гээшэ түбэгтэйхэн лэ хэрэг даа. Бага байхадань тэрээнээ үшөө һайнаар харууһалха хэрэгтэй. Үүр сайхаһаа урид ерэжэ, тугалнуудтаа һүень халаажа уулгахаш. Хэрбээ хүйтэшэгхэн һү уужархёо һаа, тэрэшни шэшэжэ, яһа арһан болотороо турашаха. Одоо даа, муудашаһан мал хүл дээрэнь дахин табиха гээшэ хүндэшэг юм даа. Тиимэһээ би харууһалжа байһан малаа таргалуулха, түргэн томо болгохо гэжэ аһан шадалаараа оролдогшоб. Жэшээнь, мүнөө би эдэ һүрэг тугалнуудые даажа абааб. Заримынайнь шадал үшөөл бирагүйхэн. Тэдэнээ амяарлан нэгэ һүрэг болгоод, шэмэ ехэтэй тэжээл үтэнэм. Мүн бүлеэн һү, уһа уулганам. Минеральна тэжээл эдюулнэм,—гэжэ Бальжит Бадмаевна тугалнуудаа эдеэлүүлхэ зуураа намда хөөрэнэ.

— Эдэ тугалнуудайнгаа тус бүриинь шэгнүүрые дунда зэргээр хоногой 600 граммаар октябрь һарада нэмээгээб. Саашадаа үшөөшье ехэ амжалта түйлаха байхаб,—гэжэ тэрэ омогтойгоор мэдүүлнэ.

Иигэжэ Загарайн Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой эрхим тугалшан Бальжит Бадмаевна Цырендоржиева агууехэ Октябриин 46 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтаба.

Ц. БАБУШЕЕВ.

„Агитаторай блокнодой“ 20-дохи номер

КПСС-эй Буряадай обкомой соёл сурталай таһагуудай «Агитаторай блокнодой» 20-дохи номер буряад хэлэн дээрэ хэблэлһээ гараба.

Гүрэндэ ороохо тарян худалдаха социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэһэнтэйнь дашарамдуулан Буряадай АССР-эй колхознигуудта, совхозуудай хүдэлмэришэдтэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ, бүхы ажалшадта КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй амаршалһан амаршалгаар тус блокнодой түрүүшын хуудаһан нээгдэнэ.

«Гүрэн түрын удха шанартай хэрэг» гэһэн түрүү бэшэг хэдаа республикын ажалшадай таряа талха һайнаар ургуулжа, гүрэнэйнгөө урдахи арюун нангин уялга амжалтатайгаар дүүргэһэн тухай хэлэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар А. Шулуновой «Байдаг газарнуудаарнь», Загарайн парткомой инструктор В. Ринчиновагай «Гээгдэлһээ гаража, түрүүшүүлэй зэргэдэ оробо» гэһэн статьянууд, мүн ойлгууламжын хүдэлмэриин хронико толилогдоо.

Долоон жэлэй табадахи жэлэй түсэбэй ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай тоо, баримтанууд блокнодой энэ номерто оруулагданхай.

ҺОНИРХОЛТОЙГООР ҮНГЭРӨӨ

Улаан-Үдэ хотымнай спортын бүлгэмүүд һүүлэй үедэ холын аяншалгада зорюулагдаһан һонирхолтой мүрысөөнүүдые олон зоной хабаадалгатайгаар үнгэргэдэг болоо. Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Баргажан ошоһон харгын 35 километрэй хараанда—үзэсхэлэн гоё газарта аяншалгаар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө болоһон мүрысөөндэ 100 гаран спортсменүүд хабаадалсаа.

Үнгэрэгшэ жэлдэ болоһон энэ мүрысөөндэ «Спартак» бүлгэмэй команда эрхимлэһэн юм. Тиигэжэ эдэнэрнай зунай үедэ—июлиин 27-һоо августын 25 болотор мүнхэ мүльһэтэй Тянь-Шань уулада аяншалгаар ошожо ерэһэн домогтой. Эдэнэр Иссык-Куль нуурһаа Алма-Ата хүрэтэр 180 километрэй зайе ябагаар гаталжа хүрэһэн. Эндэ ерэн сасуугаа эдэнэрнай «Спартак» бүлгэмэй Центральна Соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө 12 командатай мүрысэһэн байгаа. Хэдэн хоногой туршада болоһон шанга тулалдаанда манай республикын түлөөлэгшэд шалгаржа, түрүү һуури эзэлһэн байна. Холын Буряад оронһоо ошоһон «Спартак» бүлгэмэй найман шамбайшуулнай Центральна Соведэй шанда хүртэжэ ерэһэн байха юм...

—Хүндэ хүшэрые дабалгатайгаар үнгэргэгдэхэ аяншалгымнай энэ мүрысөөн Агууехэ Октябриин 46 жэлэй ойдо зорюулагдана. Тиимэһээ эндэ хабаадалсаһан спортсмен бүхэн амжалта туйлажа, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө оролдохо байна,—гэжэ республикын аяншалагшадай соведэй түрүүлэгшэ нүхэр И. Л. Альцман хэлээд, главна судья Ивановто мүрысөөгөө эхилхыень дурадхана.

Спортын бүлгэм бүхэн өөһэд өөһэдынгөө командые холын аян замда түхеэржэ сүлөө забдагүй... Үдэрэй 2 часта түрүүшын аяншад—арадаа хубсаһа хунараа, эдеэ шанаха амһартаяа үргэлэнхэй, барилгын управлениин спортсменүүд 1200 метрэй урилдаанда гарана. Спортсмен бүхэн замдаа дайралдаһан хаалта боолтонуудые шадамар бэрхээр дабажа ерэхэ, нүхэрэйнгөө аян замда ябахадаа гэмтээ баряа һаань, түргэн туһаламжа үзүүлжэ ябаад фиништэ хүрэхэ түсэбтэй.

Һүүлшын мүрысөөн—сахилгаан түргэнөөр майхан татаха наадан болобо. Эндэ барилгын управлениин команда дүрбэ минута соо майханаа татажа дүүргэһэн байгаа. Тэдэ эдэнэрэйнгээ сагые «Труд», «Локомотив», «Спартак» бүлгэмэйхид һайжаруулжа, түрүүшын гурбан һуури эзэлнэ.

Мүрысөөнэй дүн гаргахада, хамта дээрээ һайн үрэ дүн туйлаһан «Труд» бүлгэмэй команда түрүү һуури эзэлжэ, республикын спортын бүлгэм болон эмхинүүдэй союзай соведэй дипломоор, спортсменүүдынь чемпион гэһэн значогуудаар шагнагдаһан байна. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые «Локомотив», «Спартак» бүлгэмүүдэй команданууд эзэлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. «Спартак» бүлгэмэй команда урилдажа ябана. 2. Сахилгаан түргэнөөр майхан таталгада шалгарһан «Локомотив» бүлгэмэйхид.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

СОНГООЛНУУДАЙ АМАН ЗОХЁОЛ*

ГАЛАЙ БИИ БОЛОҺОН ТУХАЙ

Шаазгай хаан мэргэн, сэсэн байһан. Тэрэ сагта гал үгы байгаа. Гал бии болгохын ухаан тэрэ Шаазгай хаан хэлэһэн байгаа ха, Тэрэ ядахадаа өөрынгөө албатаниие дууһан суглуулаа. «Хайшан гээд гал олохоб, хэн мэдэхэб?» гэжэ нэн түрүүн тэрэ асууба ха. Тиигэжэ дэлхэйн бүхы амитадһаа һураһан байгаа. Тэдэнэй дунда мэдэхэ амитан байгаагүй. Суглаан дүүрэә... Манай аймагай түрэлхидһөө хэн үлөөб гэхэдэ, гансал заряа үлэһэн. Заряа дуудагдаба...

Заряа мухаряад ерээ. Толгой гэхэ юумэн үгы. Амитан тэрэниие наада баряа. Тиихэдэнь заряа уурлаа: «өөһэдөө юушье мэдэхэгүй болоод, намайе наада барижа байхат».

Заряа нютагтаа ябаа. Нилээдгүй холо ошоо ха. Хойноһоонь хирээ ошоо. Мухарижа ябахадаа, заряа дуугаржа ябана: «Буладаар хэтэ хээд, сахюур манаар сахюур хээд, модоной мөөгөөр уула хээд сахибал, гал гарангүй ядаг юм»,—гэбэ.

Хон хирээ дээрэнь ниидэжэ ябаад, тэрэниие шагнаад, тиигэжэ ябана гэжэ ошожо хэлэбэ. Тиигээд лэ үзэхэдэнь **(хэтэ, сахюур, уула хээд сахихадань. Ц. Б.)**, галынь носожо, гал болгожо абаһан юм хал даа. «Үһаар эдеэ хэжэ, бэе гараа дулаасаһан юм гэдэг».

Энэ үльгэр 1960 оной апрель һарада Хяагтын аймагай Алтай нютагай Балдан Дугаржапович Занданов гэжэ 1884 оной үбгэнһөө бэшэжэ абаһан байнаб.

ДАЛАН ХУДАЛ

«Хяагта ошожо ябахадам харгы дээрэ далан табан тархитай асари томо мангадхай байгаа. «Энэ харгыгаар ябажа болохогүй. — Ябаха юм бол, далан худал хэлэ. Тиигээгүй бол, шамайе эдихэмни» гээ.

Би бодожо үзөөд лэ, худал үгэ хэлэхэ гэжэ бодооб. Тиигээд тэрээнтэеэ боосоо хээб. «Худалаар» гэжэ хэлээ бол, би тэрэниие алаха, үгы юм бол, тэрэш намайе алаха.

Тиигээд лэ би эхилээб даа: «Би абаһаа түрүүн гараһан хүмби. Үбгэ абынгаа далан сагаан тэмээ адуулдаг һэмби. Нэгэ үдэр тэмээгээ адуулжа ябаад, нэгэ түрэхэ сагаан тэмээгээ алдажархибаб. Тэрэнээ бэдэрээд ябабаб. Боро добо дээрэ гарахадам, тэрэмни бута буушана. Боро харганаа дээрэ гарахадамни, бузар аятай даагаа. Хада дээрэ гарахадам, хадамни хаха буушоо. Хайлааһан дээрэ гарахадамни, харин аятай даагаа. Тиигэжэ ябаад лэ ехэ эсэшооб. Нэгэ тарбаганай бута дээрэ ошооб. Харан гэхэдэмни, бурхи тархи хоёр нооһо сохижо байгаа. Минии ерэхэдэ, айлшан ерэбэ гээд ехээр угтажа абаа. Тиигээд байтаһан хара батаганаагаа барижа алаад лэ, баруун хаагаарнь хүндэлөө. Тэрэниинь нэгэ отолжо эдеэд садааб. Хутагынгаа тоһые баруун хүлэйнгөө гуталда аршажархибаб. Тиигээд лэ унташооб. Тиигээд нэгэ ехэ юумэ нэрхэдэ һэреэб. Бодон гэһээмни, хоёр гутални алхилдажа байгаа. Ши намда батаганын тоһо үгөөгүйш гэжэ. Бодоод лэ, хилганаар урга хээд, хилгааһаар гуйба хээд, гуталаа үмдэбэб.

Зай, тиигээд тэмээгээ харахадамни, нэгэ ехэ мүрэн уһанай саана гараад, ботоголоод, ботогоо хүхүүлжэ байгаа. Уһа гараха гэжэ, уһанай эрьедэ ошооб, уһанай эрьедэ байһан онгосодо һуугаад, модо тулаад гараха гэхэдэм, онгосом даагаагүй, уһанда шэнгэшоо. Тиигээд гайхахадаа, мориной тонтуул дээрэ һуугаад, хялгана тулаад обхон собхон гээд лэ аятай гарашабаб. Ошожо тэмээгээ барижа унаад, ботогоо эмээл дээгүүрээ табяад, уһаяа гараха гэхэдэм, тэмээн даагаагүй. Ботогоо унаад, тэмээгээ эмээл дээгүүрээ табяад ябахадам, ботогомни бута буушоо. Толгойдонь түмэр боолто оруулаад, бүсгэдэнь бургааһаар боолто хээд, уһаяа тамаруулбаб. Уһанай хахадта ябажа байхадаа, гэдэргээ харан гэһээмни, нойтон бургааһам тэнгэридэ хүрэмэ шугы болошоод байгаа. Тэрэл бургааһаараа абираад лэ, тэнгэридэ гарааб. Тэнгэридэ гараад ябаһам, гоё һайхан гээшэнь аргагүй. Тэндэ нэгэ найр боложо байхадань ошобоб. Түрэ дээрэнь барилдаад лэ, тэнгэриин таха бүхые тэһэ хаяаб.

Доошоо бууха гэжэ ябааб даа. Ошоходомни шугы ургаһан ботогомни байгаагүй. Тиигээд лэ харахадамни, нэгэ хүн хүрзөөр талха **(таряа. Ц. Б.)** хиидхэжэ байгаа. Талха хиидхэхэдэнь, мэхиинэнь тэнгэридэ гаража байгаа. Тэрэ мэхииныень суглуулаад лэ, аргамжа томооб. Аргамжа томоод, тэнгэридэ хү... лэн модо табяад, аргамжаа... тэрэ аргамжаараа доошоо бу... Газараа хахадлажа ябаад, ... жам богонидошоо. Аргамжаа ... лэ байнаб. Хойноһоо һал... лоходо, урагшаа тэнгэри ... урдаһаа һалхи болоходо, хойшо... гэри сохёод, тиигэһээр бай... аргамжам таһараад, унаад, ... дэрдытэр, шэгшыгэә ёрдойтор ... та шаагдашооб (зоогдошооб). ... дэм булжамуур ерээд үндэг... хёо. Үндэгыень үнэгэ ерээд ... гэжэ шэншэлжэ байхадань, ... һээнь барьяаб. Үнэгэншье ... даб гэхэтээ зэргэ намайгаа ... татаад гаргажархёо.

Тиигээд гэртээ хариха гэж... баб. Ябаһаар ябажа нэгэ ... хайрсаг олооб. Тэрэ модон ... гаа эбдэхэдэм, досоонь ... хайрсаг байгаа. Тэрэ хайрс... эбдээд үзэхэдэм, доторнь ех... һан байба. Тэдэниие нь хуу ... үзэхэдэмни, «Арба найман т... асари шара мангадхайһаа зуу... хообо аба» гэһэн манай абы... мент байгаа.

Тиихэтэйм зэргэ асари ... Мангадхай: «Худалаар бү ... үригүйб!—гэжэ хэлээд, ... алдажа, би тэрэнээ даража... шаа ябааб».

Энэ үльгэрые би Цэрэнд... дуевич Раднатаровһаа (189... бэшэжэ абаа һэм.

Ц. Буд...

БКНИИ-гэй хүдэлмэрил...

* Үргэлжэлэл. Эхиниинь ноябриин 2-ой номерто.

Хилын саанаһаа

Октябриин 46 жэлэй ойн хүндэлэлдэ

ГАВАНА, ноябриин 4. (ТАСС). Агууехэ Октябриин 46 жэлэй ойе Кубын ажалшад өөрынгөө ехэ һайндэр болгон тэмдэглэнэ. Энэ гайхамшагта үдэртэ зорюулагдаһан баярай суглаанууд предприяти, эмхи зургаан болон һуралсалай газарнуудта болоно. Советскэ уран һайханай болон үнэн ушар харуулһан кинофильмнүүд хүдэлмэришэдэй болон студентнүүдэй клубууд соо харуулагдана.

Октябриин революциин 46 жэлэй ойдо ниислэлэй хэблэл, радио болон телевидени ехэ анхарал хандуулна. Статьянуудые, В. И. Ленинэй, Н. С. Хрущевой фото-зурагуудые, Октябриин революциин болон Советскэ Союзай ажабайдалай түүхые харуулһан олон фото-зурагуудые газетэнүүд толилно. «Октябриин революциин 46 жэл» гэһэн ехэ статья соогоо «Нотисиас де ой» гэжэ газетэ Советскэ Союзай экономико, наука болон техникын бүхы һалбаринуудай талаар туйлаһан асари ехэ амжалтануудые харуулһан үнэмшэстэй тоо баримтануудые дурдана.

Харата муухай дайн үргэлжэлһөөр

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 4. (ТАСС). Урда Вьетнамай сэрэгүүд, тэдэндэ зүбшэл заабари үгэдэг Америкын «советнигүүд» һаяын урбалтын болоһоной һүүлээр Урда Вьетнамай партизануудта эсэргүү байлдаагаа мүнөөдэр дахяад эхилээ гээд Ассошиэйтед Пресс агентство Сайгонһоо дамжуулна.

Грецидэ болоһон һунгалтын даб дээрэхи дүнгүүд

АФИНА, ноябриин 4. (ТАСС). Грецидэ парламентын бүгэдэ ниитын һунгалтын үсэгэлдэр болоходо, баруунай үзэл баримталдаг национальна, радикальна союз гэжэ парти (ЭРЭ) ехээр урагшагүйдөө. Дуу тоололго үшөө түгэсхэгдөөгүй. Гэбэшье оппозициин партинуудые: «Центрэй союзые», зүүнэй үзэл баримталдаг нэгэдэмэл демократическа партиие (ЭДА), прогрессистнүүдэй партиие нэгэдүүлдэг Грециин демократическа хүсэнүүд ехэ илалта туйлаа. Тэдэндэ һунгагшадай 60 гаран процентнь этигэл найдабари үзүүлээ.

Баруунай үзэл баримталдаг ЭРЭ парти найман жэлэй турша соо ороноо таһалгаряагүй хүтэлбэрилжэ байгаа юм. Мүнөө энэ парти хүсэд бэшэ мэдээнэй ёһоор голосуудай 40 процентые абаа. Тиимэһээ бэеэ даагаад правительство байгуулжа шадахагүй ... Грециин ажалшадай аша... һые шууд сэхээр харадаг... нэй үзэл баримталдаг н... мэл демократическа па... (ЭДА) түлөө томо горо... та хэдэн олон зуу м... ажалшад дуугаа үгэһэн ... на.

Орон дотороо демокра... ска шэнэдхэлгэнүүдые ... хүсэлтэй байһанаа, ам... ёһоной политика бэел... шухала гэжэ тоолодог б... наа грек арад үсэгэл... һунгалтын үедэ эли тодо... руулаа.

Москвагай сагаар үг... 7 часта дуу тоололго ... һунгуулиин участогай 9... түгэсхэгдэһэн байна. 4.0... дуун үнэнтэ гэжэ тоол... Тэдэнэй 1.595.658 дуун ... партида, 1.710.562 дуун ... рэй союзай» түлөө, ЭДА... тиин түлөө 569.098 дуун, ... грессистнүүдэй партиин ... 147.836 дуун үгтэһэн бай...

НАТО-гой парламентаринуудай конференци

ПАРИЖ, ноябриин 4. (ТАСС). НАТО-гой ээлжээтэ парламентска конференци мүнөөдэр эндэ нээгдээ. Хойто-атлантическа бүлэглэлэй 15 гэшүүн-ороной 200 шахуу парламентаринууд конференциин хүдэлмэридэ хабаадана.

Конференци ноябриин 8 хүрэтэр үргэлжэлхэ. Конференцидэ хабаадагшад хадаа ядерна зэбсэг зарим зэргээр хориho тухай Москвагай договор, зүүн болон баруун оронуудай хоорондохи харилсаанда, тэрэшэлэн НАТО доторой байдалда, НАТО-гой стратегидэ договорой нүлөө... «НАТО-гой олон талын ... баадалгатай ядерна хүс... дые» байгуулха проект, ... гай болон Хойто-атланти... бүлэглэлэй талаар тэрэнэй... роподохи ханинарай, мүн... лэглэлнүүдтэ хабаадаа... оронуудай хоорондохи ... саан гэхэ зэргын асууда... даар НАТО-гой соведэй... кабриин сессидэ һанамж... радхал бэлэдхэжэ үгэхэ... гэтэй юм.

Алжир Марокко хоёрой хилэ дээрэ...

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 4. (ТАСС). Фигиг шадарай Бени Униф гэжэ хилэ дээрэхи тосхон шадар буудалдаанай зогсоогдоһон тухай Алжирай тусхай түлөөлэгшэд мүнөөдэр мэдээсээ гээд Ассошиэйтед Пресс агентство дамжуулнэ. Мароккын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй үсэгэлдэр үглөөгүүр артиллереэр буудажа эхилхэдэнь, Алжирай талаһаа 2 хүн алуулаа гэжэ Алжирай т... лэгшэд мэдүүлһэн байна...

Фигиг шадар буудалд... зогсоогдоһон тухай дурс... һан агентствын корреспо... хилэ дээрэһээ абтаһан м... сэлнүүдые үндэһэ болгон ... жуулна. Алжирай сэр... Фигиг городые буудаа ... Мароккын тала Алжирые ... нэнэ.

Урда Вьетнамда сэрэгэй байдал соносхогдо...

ЛОНДОН, ноябриин 4. (ТАСС). Гүрэнэй урбалтын болоходо засагаа гартаа абаһан сэрэгэй бүлэгэйхид тусхай коммюнике гаргажа, бүхы Урда Вьетнам дотор сэрэгэй байдалай тогтоогдоһон тухай соносхоо. Энээн тухай Урда Вьетнамай Вьетнам-Пресс ... жэ агентствын мэдээсэлые ... дэһэ болгон Рейтер аге... вын корреспондент Сайго... дамжуулна.

ЧЕХОСЛОВАКИИН ШЭНЭ ГОРОДУУД

Социалис Чехословакиин шэнэ городууд ямар түхэл янзатайб гэхэдэ, үргэн сэхэ үйлсэнүүдтэй, олон дабхар байрын гэрнүүдтэй, һаяхан таригдаһан аллейнүүд болон скбернүүдтэй; үйлсэнүүдэйнь хажуу талаар олон магазинууд, ажаһуудалай талаар хангалгын предприятинууд баригданхай.

Иимэ городууд олон. Ажалша хүнүүдэй гараар экономическа ажабайдалай хубилгагдажа, мүнөөнэй Чехословакиин индустриин асари томо шэнэ промышленна предприятинуудай бодхогдожо байһан газарта эдэ городууд урган гарана. Тэдэнэй тоодо Острава шадар бодхогдоһон Гавиржов болон Поруба, машина бүтээлгын Брногой захаар баригдаһан Гыбешов, Юлианов, Ленинов районууд оролсоно. Эртэ урдын Братислава, Кошица, Мост, Жилин городуудта баригдаһан шэнэ посёлогууд мүн лэ иимэ түхэл маягтай юм.

Өөрынгөө городто дуратай прагынхид ингэжэ хэлэдэг: «Эртэ урдын юумые харахаяа һанаа һаа, Прагада үлэ; мүнөөнэй байрын гэрнүүдэй архитектурые харахаяа һанаа һаа, Братислава ошо». Словакиин ниислэлдэ гэр байрын барилга угаа олоор баригдахадаа, барилгын техникын эрхим туйлалтанууд хараада абдаг байна. Дунай дээрэхи тон гоё городуудай нэгэн Братислава олон зуун жэлэй түүхэтэй юм. Зүгөөр Братиславада һүүлшын хэдэхэн жэлэй үедэ болоһон ушар һанаандаашье оруулхань бэрхэтэй байна. Үнэндөө эндэ үшөө нэгэ Братислава урган гараа. Байрын гэрнүүд болон бусад байшангуудынь юрын аад, мүн зохид һайн архитектурна түхэл маягаараа нюдэ баясуулдаг юм.

Городой засагаархид болон архитекторнүүдэй городойнгоо түхэл маяг тухай ехээр һаналаа табидаг байһые шэнэ Братиславые харахадаа ойлгожо абахаар юм. Февралиин илалтын нэрэмжэтэ үйлсые абаад үзэе. Энэ үйлсэ эхинһээ абаад адагтаа хүрэтэр элеэр харагдадаг. Найман дабхар панельнэ гэрнүүд городой энэ хубине шэмэглэдэг.

Хуушанай Братиславын хэрэм шадарай һууринууд урдань ехэ тулюурхан түхэлтэй байгаа. Эндэ имагтал Братиславын пролетариат ажаһуудаг һэн. Мүнөө эндэ хэдэн арбаад гоё һайхан олон дабхар гэрнүүд, үргэн экрантай кинотеатр, шэнэ поликлиникэ баригданхай. Мүн уһанда орохо бассейн бии болгогдоо. Бүхы городой түхэл маягай харагдадаг хадын хүбөөнүүд дээгүүр саадууд тариганхай.

Славиин хада дээрэ гарахада, хэдэхэн жэлэй турша соо бодхогдоод, саг үргэлжэ улам үргэдхэгдэжэ байһан шэнэ город альган дээрэ мэтээр харагдажа байдаг. Имагтал арбан жэлэй (1960—1970 онууд) турша соо 40 мянга гаран шэнэ квартира баригдахаар хараалагданхай. Дайнай урда тээ Братиславын бүхы байрын фонд эды шэнээн байһан юм.

Машина бүтээгшэдэй город болгошо Брно хэр зэргээр хубилааб? Арбан табан зуун жэлэй үедэ энэ город бодхогдоһон дээрэһээ архитектурна талаараа ондо ондоо түхэл маягтай байдаг. Романска түхэл маягтай хуушанай хэрэмүүд, готическа сүмэнүүдэй гоёожо бүтээгдэһэн башнинууд эндэ бии. Городой мүнөө үеын гоёолтонууд гэхэдэ, шэл болон буладаар бодхогдоһон гэрнүүд бии. Энэ город шэнэ маягтай болгогдожо байнхай. Барилгашад городой түхэл янзые хубилгана. Урдань машина бүтээгшэд болон бүд нэхэгшэдэй байдаг бараагуудай оронд байрын томо корпусууд бодхогдоно.

Брнодо, Черне Поле, Гыбешов, Ленинов, Юлианов гэжэ хэдэн шэнэ районууд бии болонхой. 40 мянган хүнэй һууха шэнэ посёлогой проект мүнөө зохёогдоо. Тиимэшье үни болонгүй индустриальна Брногой бүлэ бүхэн таарамжатай зохид тусхай байрануудаар хангагдаха байна.

Гавиржов болон Порубка гэжэ хоёр шэнэ город Острава шадар баригданхай. Түрүүшынхинь баригдаһаар оройдоол 7 жэл, хоёрдохинь—10 бага үлүүтэй жэл болоо. Тэдэнэр металлургнууд болон шахтёрнуудай городууд болоно. Чехословакиин нүүрһэнэй болон металлургическа промышленностиин түб болгошо Острава хэдэн зуун жэлэй түүхэтэй. Зүгөөр дайнай урда тээ хүн зонойнь ажаһуудалай эрхэ байдал һайжаруулгада анхарал табигдадаггүй шахуу байгаа. Имагтал арадай-демократическа засаг түрэ энэ шухала асуудалые ёһотойгоор лэ шиидхэжэ ороо. Хүдэлмэришэдые тооһотой город соо үлөөхэгүйн тулада Острава, Гавиржов, Поруба гэжэ модо сэсэрлиг тариигдаһан городуудые байгуулха гэжэ шиидхэгдэһэн байгаа. Эдэ хоёр городууд социалис Чехословакиин карта дээрэ тэмдэглэгдэдэг болоо.

Гавиржовто хэдэн зуун гэрнүүд баригдажа, тэдээн соо 50 мянга гаран хүн—гол түлэб шахтёрнууд болон тэдэнэй гэр бүлынхид ажаһуудаг. Удахагүй Гавиржовто 100 мянганһаа үсөөн бэшэ хүн ажаһуудаг болохо. Һаяхан бии болоһон энэ городой хүн зониинишье залуунууд гэбэл, тэдэнэй дунда зэргын наһан 23 жэл болоно. Гавиржовһоо хэдэхэн жэл урид бодхогдоһон Поруба городой хүн зониинь баһал залуунууд.

Эдэ шэнэ городуудай ажабайдал шэнэ ёһоор хүгжэжэ байдаг. Советскэ Союзай Коммунис партиин Программые совет арадай зүбшэжэ байха үедэ коммунизм байгуулагшын сахиха ёһо заншалай хуулиие Гавиржов болон Порубын хүн зон сээжэ зүрхэндөө гүнзэгыгөөр хадуужа абаһан байха юм. «Өөһэдынгөө городуудые социалис ёһоор ажаһуудаг городууд болгохобди»—гэһэн уряа эндэхи олониитэ гаргажа, социалис ёһо заншалтай болохо зорилго урдаа табяа һэн.

Чехословакиин экономическа карта хубилна, мүн тэрэнэй городуудай түхэл янзаньшье ондоо болоно. Урдань хооһон тала дайда байһан газарта шэнэ городууд, хүдэлмэришэнэй тосхонууд урган гарана. Энэ хадаа коммунис Чехословакиие байгуулагша арад тухай парти, правительствын угаа ехэ анхарал хандуулдаг байһые гэршэлжэ үгэнэ.

Илья Масленников,

ТАСС-ай корр.

НОЯБРИИН 5-ПАА ДЕКАБРИИН 5 болотор

ГАЗЕТЭ, ЖУРНАЛ, НОМ ТАРААЛГЫН ҺАРА

Хүн бүхэн газетэ, журнал захиит, ном худалдан абажа уншыт!

БУРЯАД ҮНЭН

ХЭБЛЭЛ ТАРААДАГ НИИТЫН ТҮЛӨӨЛЭГШЭДЭЙ, ПОЧТАЛЬОНУУДАЙ АНХАРАЛДА

«Правда Бурятии» болон «Буряад үнэн» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакци газетэ, журнал, ном тарааха һарын үнгэргэгдэжэ байһантай дашарамдуулан, 1964 ондо «Правда Бурятии» болон «Буряад үнэн» газетэнүүдые түргэнөөр, олоор тарааха конкурс соносхобо.

Хэблэл тараадаг ниитын түлөөлэгшэд, почтальонууд жэлэй болзороор 200 хэһэг газетэ тараабал 10 түхэригөөр, 150 хэһэг тараабал—7 түхэриг 50 мүнгөөр, 100 хэһэг тараабал—5 түхэригөөр шагнагдаха.

Редактор Ц. О. ОЧИРО...

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-3..., отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00570. Зак. № 6414.